ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIEGBERT ALBER

της 8ης Μαΐου 2003 [1]

Περιεχόμενα

I — Εισαγωγή I-11427

II — Νομικό πλαίσιο I-11428

III — Ιστορικό της διαφοράς I-11429

IV — Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση I-11431

V — Οι αιτήσεις αναιρέσεως I-11433

VI — Νομική εκτίμηση I-11435

A — Παραδεκτό των αιτήσεων αναιρέσεως I-11435

1. Επιχειρήματα των αναιρεσειουσών IP, BC και PG I-11435

2. Εκτίμηση I-11435

B — Το βάσιμο των αιτήσεων αναιρέσεως I-11437

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις I-11437

α) Επί των συνεπειών που απορρέουν από τη λήξη της ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ I-11437

β) Επί του ζητήματος σχετικά με το κατά πόσον η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται στις διαπιστώσεις κατά των οποίων στρέφονται οι λόγοι αναιρέσεως I-11437

2. Εσφαλμένος χαρακτηρισμός των καταγγελιών του 1990 και του 1994 ως ενιαίας καταγγελίας και παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου .. I-11438

α) Επιχειρήματα των διαδίκων I-11438

β) Εκτίμηση I-11441

i) Αντικείμενο της καταγγελίας του 1990 ..... I-11442

ii) Χαρακτηρισμός της αποφάσεως και των εγγράφων της Επιτροπής του 1991 ..... I-11442

iii) Διαπιστώσεις σχετικές με την αρχή της ασφάλειας δικαίου I-11446

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

3. Επί της εξουσίας της Επιτροπής να προβεί στη λήψη μέτρων κατά των καταγγελλομένων παραβάσεων που διαπράχθηκαν κατά τα οικονομικά έτη 1986/87 έως 1989/90 ..... I-11448

α) Επιχειρήματα των διαδίκων I-11448

β) Εκτίμηση I-11451

i) Εξουσίες της Επιτροπής βάσει του άρθρου 63, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ I-11452

ii) Εξουσίες της Επιτροπής βάσει του άρθρου 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ I-11456

iii) Επί της παραλείψεως της Επιτροπής να εξετάσει τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ I-11458

4. Επί της υποχρεώσεως της Επιτροπής να εξετάσει την καταγγελία σχετικά με τα οικονομικά έτη 1986/87 έως 1989/90 ..... I-11459

α) Επιχειρήματα των διαδίκων I-11459

β) Εκτίμηση I-11459

5. Επί της νομιμότητας της προσβαλλομένης αποφάσεως I-11461

α) Επιχειρήματα των διαδίκων I-11461

β) Εκτίμηση I-11462

i) Επί των εισαγουσών δυσμενείς διακρίσεις τιμών I-11462

ii) Επί του ύψους των τελών για τη χορήγηση αδείας εξορύξεως άνθρακα I-11464

6. Επί των δικονομικών ενστάσεων της BC I-11465

Γ — Συνέπειες των επιτυχώς προβληθέντων λόγων αναιρέσεως επί της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως I-11466

Δ — Έκδοση οριστικής αποφάσεως επί της διαφοράς I-11466

1. Επί του λόγου της προσφυγής που αφορά το άρθρο 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ I-11466

α) Επιχειρήματα των διαδίκων I-11466

β) Εκτίμηση I-11467

2. Επί της αποδείξεως της παραβάσεως του άρθρου 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ I-11468

α) Επιχειρήματα των διαδίκων I-11468

β) Εκτίμηση I-11469

VII — Δικαστικά έξοδα I-11470

VIII — Πρόταση I-11471

I — Εισαγωγή

1. Η British Coal Corporation (στο εξής: BC) είχε κατά τον κρίσιμο χρόνο των πραγματικών περιστατικών μέχρι της ιδιωτικοποιήσεώς της το 1994 την κυριότητα του συνόλου σχεδόν των αποθεμάτων άνθρακα του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και το αποκλειστικό δικαίωμα εξορύξεως άνθρακα. Ο κυριότερος αγοραστής των ποσοτήτων άνθρακά ήταν κατ' αρχάς ο Central Electricity Generating Board (CEGB). Μετά την ιδιωτικοποίηση του τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας οι κυριότεροι αγοραστές των ποσοτήτων άνθρακα ήταν οι επιχειρήσεις National Power plc (νυν International Power plc, στο εξής: IP) και PowerGen plc (νυν PowerGen [UK] plc, στο εξής: PG).

2. Η BC χορήγησε σε μικρότερες επιχειρήσεις, οι οποίες είχαν δημιουργήσει τη National Association of Licensed Open Cast Operators (Εθνική Ένωση Κατόχων Αδείας για Εξόρυξη Άνθρακα από Υπαίθρια Ορυχεία, στο εξής: NALOO), την άδεια να εξορύσσουν άνθρακα έναντι ορισμένου τέλους.

3. Η NALOO και τα μέλη της θεώρησαν ότι βρίσκονται σε μειονεκτική θέση σε σχέση με την BC, διότι οι επιχειρήσεις παροχής ηλεκτρισμού αγόραζαν από τη NALOO και τα μέλη τους άνθρακα σε αισθητά χαμηλότερες τιμές σε σχέση με την τιμή αγοράς που εφάρμοζε η BC. Επιπλέον, η NALOO και τα μέλη της θεώρησαν ότι τα επιβληθέντα από την BC τέλη για την παροχή αδείας εξορύξεως άνθρακα ήσαν υπέρμετρα υψηλά.

4. Κρίσιμη για την παρούσα υπόθεση είναι κατ' αρχάς η καταγγελία που υπέβαλε η NALOO το 1990 βάσει της οποίας η Επιτροπή απευθύνθηκε στη Βρετανική Κυβέρνηση και πέτυχε να βελτιωθούν από το 1990 και εφεξής οι όροι χορηγήσεως αδείας εξορύξεως άνθρακα στα μέλη της NALOO.

5. Επομένως, το κρίσιμο ζήτημα στην παρούσα διαφορά είναι αν η Επιτροπή έχει την εξουσία και την υποχρέωση να διαπιστώσει επισήμως για το χρονικό διάστημα πριν από την προσαρμογή των όρων αυτών (ήτοι από το 1986 εώς το Μάρτιο του 1990) την ύπαρξη παραβάσεων των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Μια τέτοιου είδους διαπίστωση της Επιτροπής θα είχε σημασία για τη NALOO, δεδομένου ότι το Δικαστήριο έκρινε το 1994 (και το 1996) ότι οι σχετικές διατάξεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ δεν είναι απευθείας εφαρμοστέες. Απόρροια της νομολογίας αυτής είναι ότι τα μέλη της NALOO θα μπορούσαν να ασκήσουν αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων μόνο στην περίπτωση που η Επιτροπή θα είχε διαπιστώσει ή θα διαπίστωνε αναδρομικά την ύπαρξη παραβάσεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

6. Βάσει της ανωτέρω νομολογίας η NALOO υπέβαλε στις 15 Ιουνίου 1994 μια ακόμη καταγγελία την οποία χαρακτήρισε ως «συμπληρωματική». Ως εκ τούτου η υποβληθείσα το 1990 καταγγελία θα έπρεπε μέσω της καταγγελίας του 1994 να θεωρηθεί ως διαρκής. Επομένως, αντικείμενο της διαφοράς είναι κατ' αρχάς το αν μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάρχει διαρκής ισχύς ήτοι συμπλήρωση της υποβληθείσας το 1990 καταγγελίας, όπως έκρινε το Πρωτοδικείο, ή αν η καταγγελία του 1994 αποτελεί νέα καταγγελία.

7. Η Επιτροπή αποφάνθηκε το 1998 σχετικά με την υποβληθείσα το 1994 καταγγελία και αρνήθηκε σαφώς να προβεί σε αντίστοιχη διαπίστωση για το προγενέστερο χρονικό διάστημα από το 1986 έως το 1990.

8. Με απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2001 επί της υποθέσεως Τ-89/98 [2] (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση) που το Πρωτοδικείο κήρυξε άκυρη την απόφαση της Επιτροπής. Κατά αυτής της αποφάσεως του Πρωτοδικείου στρέφονται οι υπό κρίση αιτήσεις αναιρέσεως της Επιτροπής καθώς και της BC, IP και BG, οι οποίες υποστήριξαν την Επιτροπή πρωτοδίκως ως προσθέτως παρεμβαίνουσες.

II — Νομικό πλαίσιο

9. Το άρθρο 4 της Συνθήκης ΕΚΑΧ [3] προβλέπει γενικώς:

«Θεωρούνται ότι δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα και κατά συνέπεια καταργούνται και απαγορεύονται εντός της Κοινότητας, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη:

α) [...]

β) Τα μέτρα ή κάθε πρακτική που εισάγουν διάκριση μεταξύ παραγωγών, μεταξύ αγοραστών ή μεταξύ καταναλωτών, ιδίως όσον αφορά τους όρους των τιμών της παραδόσεως και τα τιμολόγια των μεταφορών, καθώς και τα μέτρα ή κάθε πρακτική που εμποδίζουν την ελεύθερη επιλογή του προμηθευτή από τον αγοραστή·

γ) [...]

δ) [...]»

10. Το άρθρο 63, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ παρέχει στην Επιτροπή σε περίπτωση δυσμενών διακρίσεων την ακόλουθη εξουσία:

«Αν η Επιτροπή διαπιστώνει ότι γίνονται συστηματικά διακρίσεις από αγοραστές, ιδίως δυνάμει ρητρών που διέπουν τις προμήθειες των οργανισμών του δημόσιου τομέα, απευθύνει στις ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις τις αναγκαίες συστάσεις.»

2 — Απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2001, Τ-89/98, NALOO κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. II-515).

3 — Η ισχύς της Συνθήκης ΕΚΑΧ έληξε σύμφωνα με το άρθρο της 97 στις 23 Ιουλίου 2002. Ωστόσο, οι διατάξεις της θα εξακολουθούν να εφαρμόζονται επί της υπό κρίση υποθέσεως. Συναφώς βλ. κατωτέρω υπό σημείο 49· βλ. περαιτέρω: ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με ορισμένα θέματα που αφορούν τη διευθέτηση υποθέσεων ανταγωνισμού συνεπεία της λήξεως ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ (ΕΕ 2002, C 152, σ. 5).

11. Σε περίπτωση καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως το άρθρο 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ προβλέπει:

«Αν η Ανωτάτη Αρχή διαπιστώνει ότι δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις, οι οποίες, νομικά ή πραγματικά, έχουν ή αποκτούν στην αγορά ενός των προϊόντων της αρμοδιότητός της, δεσπόζουσα θέση που τους απαλλάσσει από τον πραγματικό ανταγωνισμό σε σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς, και χρησιμοποιούν τη θέση αυτή για σκοπούς αντίθετους προς τους στόχους της Συνθήκης, τους απευθύνει κάθε κατάλληλη σύσταση για να επιτύχει, ώστε η θέση αυτή να μη χρησιμοποιείται για τους σκοπούς αυτούς. Ελλείψει ικανοποιητικής εκτελέσεως των εν λόγω συστάσεων εντός ευλόγου προθεσμίας, η Ανωτάτη Αρχή, με αποφάσεις που λαμβάνει σε συνεννόηση με την ενδιαφερόμενη κυβέρνηση και με την επιφύλαξη των κυρώσεων που προβλέπονται αντιστοίχως στα άρθρα 58, 59 και 64, καθορίζει τις τιμές και τους όρους πωλήσεως που πρέπει να εφαρμοσθούν από τη σχετική επιχείρηση ή καταρτίζει προγράμματα παραγωγής ή προγράμματα παραδόσεων που πρέπει να εκτελεσθούν από αυτήν.»

III — Ιστορικό της διαφοράς

12. Για το ιστορικό της διαφοράς παραπέμπω κατ' αρχάς στις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου που παρατίθενται στις σκέψεις 1 έως 11 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Στη συνέχεια όμως διευκρινίζονται περαιτέρω τα πραγματικά περιστατικά.

13. Τον Μάιο του 1986 η CEGB και η BC συνήψαν συμφωνία σχετικά με την τιμή του άνθρακα η οποία επηρέασε και τα μέλη της NALOO.

14. Το ύψος των τελών που ζητούσε η BC από τα μέλη της NALOO για την εξόρυξη άνθρακα μειώθηκαν μεταξύ 1987 και 1988 σταδιακά από 16 GBP/t σε 11 GBP/t. Μετά τη μείωση σε 11 GBP/t η NALOO απευθύνθηκε με επιστολή της 13ης Μαΐου 1988 στην BC η οποία αναγνώρισε τον εύλογο χαρακτήρα των τελών και δεσμεύθηκε να παραιτηθεί από την προσφυγή που είχε ασκήσει λόγω του ύψους των τελών. Την 1η Απριλίου του 1990 τα τέλη μειώθηκαν περαιτέρω σε 7 GBP/t.

15. Στις συμβάσεις μεταξύ National Power, BG και BC για το χρονικό διάστημά από 1ης Απριλίου 1990 μέχρι 31ης Μαρτίου 1993 οι τιμές ορίστηκαν σε 170 p/GJ ακαθάριστα (ακαθάριστη θερμιδική ισχύς) και σε 177,9 p/GJ καθαρά (καθαρή θερμιδική ισχύς) για τις παραδόσεις από την BC έναντι 122 – 139 p/GJ για τις παραδόσεις από τους έχοντες άδεια εξορύξεως άνθρακα παραγωγούς.

16. Με καταγγελία της 29ης Μαρτίου 1990 η οποία συμπληρώθηκε, ιδίως, με παρατηρήσεις, της 27ης Ιουνίου 1990, και συνοπτική έκθεση των κυριότερων επιχειρημάτων της, της 5ης Σεπτεμβρίου 1990, η NALOO επισήμανε στην Επιτροπή ότι η συμφωνία του 1986 και οι συμβάσεις παραδόσεως, αφενός, καθώς και το επίπεδο των εισπραττομένων από την BC τελών εξορύξεως, αφετέρου, αντέβαιναν προς τα άρθρα 63, παράγραφος 1, και 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

17. Για το ακριβές περιεχόμενο της καταγγελίας και των περαιτέρω παρατηρήσεων παραπέμπω την αποσπασματική έκθεση των επιχειρημάτων που παρατίθενται στη σκέψη 13 και 14 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Περαιτέρω, το Πρωτοδικείο έκρινε στη σκέψη 15 ότι:

«Στη συνοπτική παρουσίαση των επιχειρημάτων της, της 5ης Σεπτεμβρίου 1990, η καταγγέλλουσα, αφενός, κατηγόρησε τις βιομηχανίες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ότι συστηματικά εφάρμοσαν δυσμενείς διακρίσεις, ως αγοράστριες, κατά την έννοια του άρθρου 63 της Συνθήκης, και, αφετέρου, χαρακτήρισε ως αντίθετες προς τα άρθρα 60 και 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης τις προσαπτόμενες στην BC συμπεριφορές, όπως ο καθορισμός των τελών εξόρυξης σε αυθαίρετο επίπεδο [...]».

18. Η περαιτέρω εξέλιξη της υποθέσεως μπορεί να συνοψιστεί βάσει των σκέψεων 16 έως 23 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ως εξής:

19. Με απόφαση της 28ης Ιουνίου 1990 η Επιτροπή απέρριψε την αίτηση λήψεως προσωρινών μέτρων που υπέβαλε η NALOO, με το αιτιολογικό ότι υπήρξε βελτίωση των όρων λειτουργίας των ορυχείων που είχαν λάβει σχετική άδεια, επισήμανε όμως με την από 28 Αυγούστου 1990 επιστολή της προς τις βρετανικές αρχές ότι η διαμόρφωση των τιμών από τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας εισήγαγε δυσμενείς διακρίσεις και ότι τα τέλη ύψους 7 GBP/t, τα οποία απαιτεί η BC για την χορήγηση αδείας στα υπαίθρια ορυχεία, είναι υπέρμετρα υψηλά και ότι, ως εκ τούτου, εκτιμά ότι πρέπει να απευθύνει ορισμένες συστάσεις στη Βρετανική Κυβέρνηση.

20. Με επιστολή της 24ης Οκτωβρίου 1990 οι βρετανικές αρχές πρότειναν στη NALOO εξ ονόματος της BC, της IP και της PG να προβούν αναδρομικώς από 1ης Απριλίου 1990 σε αύξηση της τιμής του εξορυσσομένου βάσει αδείας άνθρακα και σε μείωση των τελών εξορύξεως. Μετά την απόρριψη των προτάσεων αυτών από την NALOO η Βρετανική Κυβέρνηση αποφάσισε τη μονομερή εφαρμογή των όρων αυτών. Κατόπιν αυτού, η Επιτροπή ενημέρωσε τη NALOO με την από 21 Δεκεμβρίου 1990 επιστολή της ότι δεν θεωρεί πλέον αναγκαίο να προβεί σε κάποια περαιτέρω ενέργεια.

21. Απορρίπτοντας σχετικό αίτημα που υπέβαλε η NALOO με την από 11 Ιανουαρίου 1991 επιστολή της η Επιτροπή ανακοίνωσε εγγράφως στη NALOO στις 8 Φεβρουαρίου 1991 ότι δεν είναι υποχρεωμένη «να εκδώσει επισήμως απόφαση διαπιστώνουσα την ύπαρξη παρελθούσας παραβάσεως απλώς και μόνον για να διευκολύνει ενδεχόμενη αγωγή αποζημιώσεως εκ μέρους της καταγγέλλουσας». Η Επιτροπή προσέθεσε ότι τα εθνικά δικαστήρια μπορούσαν καλύτερα από την ίδια να αποφανθούν επί συγκεκριμένων περιπτώσεων που ανάγονταν στο παρελθόν.

22. Με την από 23 Μαΐου 1991 πρώτη σχετική με την υπό κρίση υπόθεση απόφασή της (στο εξής: απόφαση του 1991) η Επιτροπή απέρριψε την καταγγελία της NALOO. Η Επιτροπή τόνισε συναφώς ότι ελήφθη υπόψη μόνον η κατάσταση που προέκυψε μετά την 1η Απριλίου 1990 και ότι δεν εξετάσθηκε η προ της ανωτέρω ημερομηνίας κατάσταση [4]. Προηγουμένως, η NALOO είχε με την από

4 — Η ακριβής διατύπωση του σχετικού χωρίου παρατίθεται κατωτέρω στο σημείο 81.

14 Μαρτίου 1991 επιστολή της καταστήσει για μια ακόμη φορά σαφές ότι είχαν ιδιαίτερη σημασία για την ίδια και οι διαπιστώσεις σχετικά με τη μεταξύ της BC και της CEGB συμφωνία το 1986.

23. Το Πρωτοδικείο απέρριψε με την αμετάκλητη καταστάσα απόφασή του της 24ης Σεπτεμβρίου 1996 επί της υποθέσεως T-57/91 [5] (στο εξής: απόφαση NALOO I) την προσφυγή της NALOO με την οποία ζητούσε να ακυρωθεί η απόφαση της Επιτροπής του 1991. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα παραιτήθηκε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας από το αρχικό μερικό αίτημά της περί επιστροφής των τελών που καταχρησιτκώς είχε επιβάλει η BC πριν από την 1η Απριλίου 1990, η απόφαση αυτή του Πρωτοδικείου αναφερόταν μόνο στις διαπιστώσεις της Επιτροπής σχετικά με τις τιμές και τα τέλη που ίσχυσαν τελικώς.

24. Πέραν τούτου, τα μέλη της NALOO άσκησαν αγωγές αποζημιώσεως ενώπιον του High Court of Justice (England & Wales) και δη η εταιρία Banks κατά της BC λόγω των καταχρηστικώς επιβληθέντων από το 1986 έως τον Μάρτιο του 1990 τελών καθώς και η εταιρία Hopkins κ.λπ. κατά της PG λόγω των εφαρμοσθέντων από το 1985 έως τον Μάρτιο του 1990 τιμών αγοράς με τις οποίες εισάγονταν δυσμενείς διακρίσεις.

25. Κατόπιν αιτήσεως του High Court για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως το Δικαστήριο έκρινε ότι οι σχετικές διατάξεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ, ήτοι τα άρθρα 4, στοιχείο β', και 63 και τα άρθρα 4, στοιχείο δ', 65 και 66, παράγραφος 7, δεν παρέχουν στους ιδιώτες δικαιώματα τα οποία αυτοί θα μπορούσαν να επικαλεστούν απευθείας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων [6]. Επομένως, τα εθνικά δικαστήρια δεν μπορούν να επιλαμβάνονται αγωγών αποζημιώσεως εφόσον η Επιτροπή δεν έχει διαπιστώσει ότι έχουν παραβιαστεί οι διατάξεις αυτές [7]. Κατόπιν αυτού, το High Court απέρριψε τις αγωγές αποζημιώσεως.

26. Στηριζόμενη στις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη το Δικαστήριο στην απόφαση Banks, η NALOO υπέβαλε στις 15 Ιουνίου 1994 «συμπληρωματική» καταγγελία ενώπιον της Επιτροπής, την οποία ωστόσο η Επιτροπή απέρριψε με την απόφαση IV/E-3/NALOO της 27ης Απριλίου 1998 (στο εξής: απόφαση του 1998).

IV — Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

27. Στις 8 Ιουνίου 1998 η NALOO άσκησε δυνάμει του άρθρου 33, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚΑΧ προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως του 1998. Το Πρωτοδικείο δέχτηκε την προσφυγή με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του [8]. Συναφώς, το Πρωτοδικείο δεν εξέτασε κατ' αρχάς τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας, αλλά τις ενστάσεις της Επιτροπής και των υπέρ αυτής

5 — Απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 1996, T-57/91, NALOO κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. II-1019).

6 — Αποφάσεις της 13ης Απριλίου 1994, C-128/92, Banks (Συλλογή 1994, σ. I-1209, σκέψη 19), και της 2ας Μαΐου 1996, C-18/94, Hopkins κ.λπ. (Συλλογή 1996, σ. I-2281, σκέψεις 27 έως 29).

7 — Απόφαση Banks (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 6, σκέψη 21).

8 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2.

παρεμβασών με τις οποίες προέβαλαν ουσιαστικά ότι η Επιτροπή δεν έπρεπε να επιληφθεί της καταγγελίας του 1994. Ειδικότερα, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι:

— η Επιτροπή δεν επελήφθη το πρώτον με την καταγγελία του 1994, αλλά ήδη με την καταγγελία του 1990 των παραβάσεων των άρθρων 63, παράγραφος 1 και 66, παράγραφος 7 της Συνθήκης ΕΚΑΧ που σημειώθηκαν κατά τα οικονομικά έτη 1986/87 έως 1989/90 (σκέψεις 46 έως 52 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

— Τα άρθρα 63, παράγραφος 1 και 66, παράγραφος 7 της Συνθήκης ΕΚΑΧ παρέσχον στην Επιτροπή την εξουσία να εξετάσει τις καταγγελίες της NALOO εφόσον με αυτές καταγγέλονταν παραβάσεις που σημειώθηκαν κατά τα οικονομικά έτη 1986/87 έως 1989/90. Συγκεκριμένα κατά τον χρόνο της υποβολής της (αρχικής) καταγγελίας οι παραβάσεις εξακολουθούσαν να υφίστανται.

— Η καταγγελία του 1994 διεύρυνε απλώς την καταγγελία του 1990 (σκέψεις 56 έως 64 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

— Η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν εμποδίζει τον έλεγχο των παραβάσεων. Ειδικότερα ακόμα η οριστική απόφαση της Επιτροπής του 1991 δεν κάλυπτε ρητώς τις προγενέστερες χρονικές περιόδους. Περαιτέρω, η απόφαση του 1998 δεν είναι απλώς επιβεβαιωτική της αποφάσεως του 1991 (σκέψεις 67 έως 76 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

— Οι επικληθείσες διατάξεις παρέσχον στην Επιτροπή την εξουσία να εξετάσει την καταγγελία και εν ανάγκη να προβεί σε ορισμένες συστάσεις. Είναι άνευ σημασίας το γεγονός ότι η Επιτροπή μπορεί να εκδίδει και άλλου είδους νομικές πράξεις, όπως π.χ. αποφάσεις, βάσει των ανωτέρω διατάξεων (σκέψεις 79 και 80 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

— Είναι αρκετός ο έλεγχος της διαμορφώσεως των τελών από την ΒC βάσει του άρθρου 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Παρέλκει η εξέταση του ζητήματος αν τυγχάνει εφαρμοστέο και το άρθρο 65 (σκέψη 82 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

— Δεδομένου ότι η Επιτροπή έχει βάσει των σχετικών διατάξεων την αποκλειστική αρμοδιότητα εξετάσεως των σχετικών παραβάσεων είναι υποχρεωμένη να προβεί στην εξέταση αυτή (σκέψεις 85 και 86 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

28. Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ορθώς η Επιτροπή εξέτασε επικουρικώς την καταγγελία με την απόφασή της του 1998. Ωστόσο, δεδομένου ότι η Επιτροπή υπέπεσε στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής σε πλημμέλειες που αφορούσαν την αιτιολογία της αποφάσεώς της, το Πρωτοδικείο ακύρωσε την απόφαση της Επιτροπής. Κατά το Πρωτοδικείο, η Επιτροπή, αφενός, δεν εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους έκρινε με την απόφασή της ότι η εφαρμοζόμενη προ της αναπροσαρμογής των τιμών από 1ης Απριλίου 1990 τιμή άνθρακα δεν συνιστούσε δυσμενή διάκριση, μολονότι είχε χαρακτηρίσει με την από 28 Αυγούστου 1990 επιστολή της προς τη Βρετανική Κυβέρνηση αυτή τη διαμόρφωση των τιμών ως εισάγουσα δυσμενείς διακρίσεις. Αφετέρου, η

Επιτροπή έπρεπε να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους το ύψος των τελών για τη χορήγηση άδειας εξορύξεως άνθρακα δεν ήταν υπέρμετρα υψηλό (σκέψεις 103 έως 124 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

V — Οι αιτήσεις αναιρέσεως

29. Η Επιτροπή (υπόθεση C-180/01 Β) καθώς και η IP (υπόθεση C-172/01 P), η BC (υπόθεση C-175/01P) και η PG (υπόθεση C-176/01 P) οι οποίες παρενέβησαν πρωτοδίκως υπέρ της Επιτροπής, άσκησαν αναίρεση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου. Συναφώς, η IP και η PG περιόρισαν τις αιτήσεις τους αναιρέσεως στις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου όσον αφορά την παράβαση του άρθρου 63, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ λόγω της εφαρμογής εισαγουσών δυσμενείς διακρίσεις τιμών. Στη διαδικασία μετέσχε και η NALOO η οποία υπέβαλε παρατηρήσεις.

30. Με διάταξη της 5ης Ιουλίου 2001 ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου διέταξε τη συνεκδίκαση των υποθέσεων προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας καθώς και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

31. Με διάταξη της 17ης Ιουλίου 2001 ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου απέρριψε το αίτημα που υπέβαλε η Επιτροπή με χωριστό υπόμνημα της 22ας Μαΐου 2001 να ανασταλεί βάσει του άρθρου 39 της Συνθήκης ΕΚΑΧ η εκτέλεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου.

32. Οι λόγοι, οι οποίοι προβάλλονται με τις αιτήσεις αναιρέσεως, μπορούν να συνοψιστούν βάσει της διαρθρώσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στις ακόλουθες ενότητες:

— Το Πρωτοδικείο εσφαλμένως εξέτασε τις καταγγελίες του 1990 και του 1994 ως μια ενιαία καταγγελία. Το Πρωτοδικείο δεν έλαβε υπόψη του ότι επί της καταγγελίας του 1990 η Επιτροπή εξέδωσε ήδη το 1991 οριστική απόφαση και ότι, ως εκ τούτου, παραβίασε την αρχή της ασφάλειας δικαίου.

— Αντίθετα με τη σχετική διαπίστωση του Πρωτοδικείου η Επιτροπή δεν είχε την εξουσία το 1994 να προβεί σε ενέργειες σχετικά με τις καταγγελλόμενες παραβάσεις που σημειώθηκαν κατά τα οικονομικά έτη 1986/87 έως 1989/90.

— Εσφαλμένως το Πρωτοδικείο δέχτηκε ότι η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να εξετάσει την καταγγελία σχετικά με τις παραβάσεις που είχαν σημειωθεί προ της 1ης Απριλίου 1990.

— Οι διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου σχετικά με τη νομιμότητα της αποφάσεως της Επιτροπής (έλλειψη αιτιολογίας) είναι εσφαλμένες.

33. Περαιτέρω, η BC προέβαλε ότι υπήρξε παράβαση των δικονομικών κανόνων,

δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο δεν έλαβε υπόψη του μια σειρά επιχειρημάτων. Η επιχειρηματολογία των διαδίκων εκτίθεται αναλυτικά στο πλαίσιο της νομικής εκτιμήσεως των λόγων αναιρέσεως.

34. Οι αναιρεσείουσες IP, BC και η Επιτροπή ζητούν:

1) να αναιρεθεί η απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Φεβρουαρίου 2001 επί της υποθέσεως T-89/98 και

2) να απορριφθεί η προσφυγή της NALOO.

35. Η PG ζητεί:

1) να αναιρεθεί η απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Φεβρουαρίου 2001 επί της υποθέσεως T-89/98 στον βαθμό που αφορά την εφαρμογή του άρθρου 63, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ και

2) να απορριφθεί στο σημείο αυτό η προσφυγή της NALOO.

36. Όσον αφορά τα δικαστικά έξοδα υποβλήθηκαν τα ακόλουθα αιτήματα:

— Η IP ζητεί να καταδικαστεί η NALOO ή η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η IP στο πλαίσιο της διαδικασίας T-89/98 καθώς και στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας.

— Η BC ζητεί να καταδικαστεί η NALOO ή η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η BC στο πλαίσιο της διαδικασίας T-87/98 και στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας.

— Η PG ζητεί να καταδικαστεί η Επιτροπή και η NALOO στα δικαστικά έξοδα της PG.

— Η Επιτροπή ζητεί να καταδικαστεί η NALOO στα δικαστικά έξοδα.

37. Η NALOO ζητεί από το Δικαστήριο:

1) να απορριφθούν οι αιτήσεις αναιρέσεως,

2) επικουρικώς, να ακυρωθεί η απόφαση της Επιτροπής IV/E-3/NALOO της 27ης Απριλίου 1998 και

3) να καταδικαστούν σε αμφότερες τις υποθέσεις οι αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα της NALOO.

VI — Νομική εκτίμηση

Α — *Παραδεκτό των αιτήσεων αναιρέσεως*

1. Επιχειρήματα των αναιρεσειουσών IP, BC και PG

38. Η IP, η BC και η PG αιτιολογούν αναλυτικά τους λόγους για τους οποίους δικαιούνται να ασκήσουν αναίρεση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου. Ως παρεμβαίνουσες υπέρ της Επιτροπής υπήρξαν «διάδικοι» κατά την έννοια του άρθρου 49, παράγραφος 2, του οργανισμού ΕΚΑΧ ενώπιον του Πρωτοδικείου οι οποίοι ηττήθηκαν.

39. Κατά την άποψή τους, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση τις θίγει απευθείας (άρθρο 49, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, του Οργανισμού ΕΚΑΧ)[9]. Αφενός, μετέσχον στα διάφορα στάδια της ενώπιον της Επιτροπής διαδικασίας και υπέβαλαν παρατηρήσεις επί των καταγγελιών της NALOO. Αφετέρου, λόγω της ακυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής από το Πρωτοδικείο η Επιτροπή υποχρεούται να εξετάσει τις προβληθείσες το πρώτον με την καταγγελία του 1990 και εκ νέου επικληθείσες το 1994 αιτιάσεις σχετικά με την εφαρμοσθείσα τιμή άνθρακα από τις IP και PG, καθώς και τους ειδικούς διαδόχους τους κατά τον προ της 1ης Απριλίου 1990 χρόνο καθώς και σχετικά με το ύψος των τελών για τη χορήγηση αδειών εξορύξεως άνθρακα το οποίο είχε ορίσει τότε η BC. Η απόφαση του Πρωτοδικείου θίγει απευθείας τις επιχειρήσεις στην περίπτωση που η Επιτροπή κρίνει, συνεπεία της εκ νέου εξετάσεως, επιλήψιμη τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων κατά το προγενέστερο αυτό χρονικό διάστημα και, ως εκ τούτου, εφόσον παράσχει στα μέλη της NALOO το νομικό έρεισμα για την άσκηση αγωγών αποζημιώσεως.

2. Εκτίμηση

40. Ως διάδικοι κατά την έννοια του άρθρου 49, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, του οργανισμού ΕΚΑΧ, οι οποίοι μπορούν να ασκήσουν αναίρεση, πρέπει να θεωρούνται και οι παρεμβαίνοντες πρωτοδίκως[10]. Δεδομένου ότι η IP, η BC και η PG υποστήριξαν την Επιτροπή ως προσθέτως παρεμβαίνουσες κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, μπορούν κατ'

9 — Στο πλαίσιο αυτό, οι αναιρεσείουσες παραπέμπουν στις αποφάσεις της 30ής Μαρτίου 2000, C-265/97 P, VBA κατά Florimex (Συλλογή 2000, σ. I-2061) και C-266/97 P, VBA κατά VGB (Συλλογή 2000, σ. I-2135), με τις οποίες το Δικαστήριο έκρινε άνευ ετέρου παραδεκτές τις αιτήσεις αναιρέσεως που είχαν ασκηθεί σε παρεμφερείς περιπτώσεις.

10 — Αυτή η ερμηνεία δίδεται και στην ταυτόσημη διάταξη του οργανισμού ΕΚ: απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 1993, C-244/91 P, Pincherle κατά Επιτροπής (Συλλογή 1993, σ. 6965, σκέψη 16) και διάταξη της 14ης Φεβρουαρίου 1996 (512031), C-245/95 P, Επιτροπή κατά NTN Corporation κ.λπ. (Συλλογή 1996, σ. I-553, σκέψη 7).

αρχήν να ασκήσουν αναίρεση, εφόσον η απόφαση του Πρωτοδικείου τις θίγει απευθείας (άρθρο 49, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, του οργανισμού ΕΚΑΧ).

41. Προκειμένου να διαπιστωθούν οι επιπτώσεις της αποφάσεως του Πρωτοδικείου επί των αναιρεσειουσών, πρέπει να συγκριθεί η θέση τους πριν και μετά την έκδοση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

42. Με την προσβαλλόμενη απόφασή της η Επιτροπή έκρινε ότι τα άρθρα 63, παράγραφος 1, και 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ δεν της παρέσχον την εξουσία να προβεί σε ενέργειες βάσει της υποβληθείσας το 1994 καταγγελίας κατά παραβάσεων που σημειώθηκαν κατά τα έτη 1973 έως 1990[11]. Εξάλλου, η Επιτροπή δεν θεώρησε ότι αποδείχτηκαν οι αιτιάσεις ως προς την ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 66, παράγραφος 7. Σε περίπτωση που δεν ετροποποιείτο η απόφαση της Επιτροπής, δεν θα υπήρχε κανενός είδους έρεισμα για την άσκηση αγωγών αποζημιώσεως από τα μέλη της NALOO κατά των αναιρεσειουσών. Συγκεκριμένα οι απαιτήσεις αυτές μπορούν να προβληθούν σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου μόνον ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, εφόσον προηγουμένως η Επιτροπή έχει διαπιστώσει ότι οι σχετικές διατάξεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ έχουν παραβιαστεί.

43. Το Πρωτοδικείο ακύρωσε την απόφαση της Επιτροπής μεταξύ άλλων και για τον λόγο ότι η Επιτροπή είχε την υποχρέωση να εξετάσει την καταγγελία καθώς για τον λόγο η αιτιολογία της αποφάσεως με την οποία η Επιτροπή απέρριψε την καταγγελία ήταν πλημμελής. Σύμφωνα με το άρθρο 34, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, η Επιτροπή υποχρεούται να λαμβάνει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως. Επομένως, η Επιτροπή έπρεπε να προβεί σε εκ νέου εξέταση της καταγγελίας του 1994, προκειμένου να συμμορφωθεί με την απόφαση του Πρωτοδικείου.

44. Αυτό δεν σημαίνει ότι η Επιτροπή θα δεχόταν τώρα την καταγγελία. Στην πραγματικότητα, δεν είναι σαφές αν τα εθνικά δικαστήρια στα οποία θα προσέφευγαν τα μέλη της NALOO στη συνέχεια βάσει των ενδεχόμενων διαπιστώσεων της Επιτροπής για τον προ της 1ης Απριλίου 1990 χρόνο, θα επιδίκαζαν και την καταβολή αποζημιώσεως.

45. Εντούτοις, οι αναιρεσείουσες θίγονται απευθείας από την απόφαση του Πρωτοδικείου, διότι λόγω της ακυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής είναι υπαρκτός, τώρα τουλάχιστον, ο κίνδυνος να υποχρεωθούν να καταβάλουν αποζημιώσεις. Λόγω του κινδύνου αυτού, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις πρέπει, ενδεχομένως ήδη από τώρα, να προβλέψουν τη δημιουργία αντίστοιχων αποθεματικών στους ισολογισμούς τους.

46. Επομένως, οι αιτήσεις αναιρέσεως είναι παραδεκτές.

11 — Βλ. σημεία 19 και 32 της προσβαλλομένης αποφάσεως της Επιτροπής.

Β — *Το βάσιμο των αιτήσεων αναιρέσεως*

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

α) Επί των συνεπειών που απορρέουν από τη λήξη της ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ

47. Τίθεται το ζήτημα των συνεπειών που έχει για την επίλυση της υπό κρίση διαφοράς το γεγονός ότι η ισχύς της Συνθήκης ΕΚΑΧ έληξε, σύμφωνα με το άρθρο της 97, στις 23 Ιουλίου 2002. Οι διάδικοι δεν εξέτασαν αναλυτικότερα το ζήτημα αυτό.

48. Αφενός, είναι προφανές ότι η Επιτροπή δεν μπορεί πλέον, στηριζόμενη στις μη ισχύουσες διατάξεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ, να απευθύνει συστάσεις σε κράτη μέλη ή σε επιχειρήσεις [12].

49. Αφετέρου, μια απόφαση, κατά της οποίας έχει ασκηθεί προσφυγή ακυρώσεως, πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που υφίσταντο κατά τον χρόνον της εκδόσεώς της [13]. Το κριτήριο ισχύει και στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας και, ως εκ τούτου, πρέπει για το ενδιάμεσο διάστημα να εξακολουθούν να λαμβάνονται υπόψη οι μη ισχύουσες πλέον διατάξεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

50. Εφόσον ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής, εναπόκειται στην Επιτροπή να αποφασίσει αν, και ενδεχομένως με ποια νομική βάση, μπορεί εκ νέου να επιληφθεί των παραβάσεων τις οποίες προβάλλει η NALOO με την καταγγελία της.

β) Επί του ζητήματος σχετικά με το κατά πόσον η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται στις διαπιστώσεις κατά των οποίων στρέφονται οι λόγοι αναιρέσεως

51. Το Πρωτοδικείο στηρίζει την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως της Επιτροπής στην πλημμελή αιτιολογία της. Αντιθέτως, οι διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου που παρατίθενται στις σκέψεις 44 έως 85 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν άγουν στην ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής, αλλά δικαιολογούν, όπως εκθέτει το Πρωτοδικείο στη σκέψη 86, ότι η Επιτροπή ορθώς εξέτασε επικουρικώς με την προσβαλλόμενη απόφασή της το 1998 την καταγγελία του 1994.

12 — Κατά πάγια νομολογία, ελλείψει μεταβατικών διατάξεων, μια νέα διάταξη (επομένως εν προκειμένω η Συνθήκη ΕΚ) εφαρμόζεται απευθείας στα μελλοντικά αποτελέσματα μιας καταστάσεως η οποία προέκυψε υπό το κράτος της προϊσχύσασας διατάξεως: αποφάσεις της 21ης Ιανουαρίου 2003, C-512/99, Γερμανία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2003, σ. I-845, σκέψη 46), και της 29ης Ιανουαρίου 2002, C-162/00 Pokrzeptowicz-Meyer (Συλλογή 2002, σ. I-1049, σκέψη 50).

13 — Απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1979, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 15/76 και 16/79, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1979/Π, σ. 141, σκέψη 7 και της 5ης Ιουλίου 1984, 114/83, Société d'initiative et de coopération agricole Kerisnel και Société interprofessionnelle des producteurs et expéditeurs de fruits, légumes, bulbes et fleurs d'Ille et Vilaine κατά Επιτροπής (Συλλογή 1984, σ. 2589, σκέψη 22). Απόφαση του Πρωτοδικείου της 28ης Μαρτίου 2000, T-251/97, T. Port (Συλλογή 2000, σ. II-1775, σκέψη 38).

52. Βάσει των ανωτέρω, θα μπορούσε να τεθεί το ερώτημα σχετικά με το κατά πόσον οι εκτιμήσεις αυτές — οι οποίες επιβεβαιώνουν ουσιαστικά την απόφαση της Επιτροπής — αποτελούν βαρύνουσας σημασίας τμήμα του σκεπτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως με την οποία ακυρώθηκε η απόφαση της Επιτροπής. Στην περίπτωση που η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν στηρίζεται στις διαπιστώσεις των σκέψεων 44 έως 86, δεν χρειάζεται το Δικαστήριο να εξετάσει τους λόγους αναιρέσεως που στρέφονται κατά των ανωτέρω σκέψεων και μπορεί να περιορίσει τον έλεγχό του στον τέταρτο λόγο αναιρέσεως.

53. Εξάλλου, υπάρχει μια ορισμένη αλληλουχία μεταξύ των πλημμελειών της αιτιολογίας που διαπίστωσε το Πρωτοδικείο και που οδήγησε στην ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής και των αναπτύξεων που προηγήθηκαν. Και τούτο διότι το ζήτημα αν η Επιτροπή μπορεί ή πρέπει σε μία περίπτωση όπως η προκειμένη να προβαίνει εν γένει σε ορισμένες ενέργειες, σύμφωνα με τα άρθρα 63, παράγραφος 1, και 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, επηρεάζει τις απαιτήσεις που πρέπει να πληροί η αιτιολογία της αποφάσεως της Επιτροπής. Ως εκ τούτου, πρέπει να εξετασθούν όλοι οι λόγοι αναιρέσεως προκειμένου να υπάρξει πλήρης εκτίμηση των τιθεμένων νομικών ζητημάτων.

2. Εσφαλμένος χαρακτηρισμός των καταγγελιών του 1990 και του 1994 ως ενιαίας καταγγελίας και παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

54. Όλες οι αναιρεσείουσες φρονούν ότι το Πρωτοδικείο, θεωρώντας ότι υπάρχει μια ενιαία καταγγελία της NALOO η οποία υποβλήθηκε το 1990 και συμπληρώθηκε το 1994, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο. Αντιθέτως, η NALOO φρονεί ότι οι αναιρεσείουσες με τον τρόπο αυτόν βάλλουν απαράδεκτα κατά της εκτιμήσεως του αποδεικτικού υλικού από το Πρωτοδικείο. Εν πάση περιπτώσει, η NALOO φρονεί ότι οι σχετικές διαπιστώσεις στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση είναι αντικειμενικώς ορθές.

55. Κατά την άποψη της IP, το Πρωτοδικείο ορθώς προέβη στη διαπίστωση ότι η καταγγελία του 1990 αφορούσε και το προγενέστερο χρονικό διάστημα που άρχισε το 1986. Αντιθέτως, η BC φρονεί ότι η καταγγελία της NALOO όσον αφορά το ύψος των τελών για τη χορήγηση αδείας εξορύξεως άνθρακα αναφερόταν μόνο στο χρονικό διάστημα μεταξύ 27ης Δεκεμβρίου 1987 και 31ης Μαρτίου 1990.

56. Η NALOO θεωρεί ότι η ανωτέρω επιχειρηματολογία της BC είναι απαράδεκτη διότι προβάλλεται το πρώτον στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας. Κατά την άποψή της, από την αρχική καταγγελία του 1990 και τις συμπληρωματικές παρατηρήσεις της 27ης Ιουνίου 1990 προκύπτει επιπλέον ότι η NALOO κατήγγειλε εν γένει τον τρόπο με τον οποίον διαμορφωνόταν το ύψος των τελών κατά το παρελθόν χωρίς να περιορισ τεί στο χρονικό διάστημα μετά την 27η Δεκεμβρίου 1987.

57. Η IP, η BC και η PG αμφισβητούν ωστόσο την ορθότητα της διαπιστώσεως του Πρωτοδικείου στις σκέψεις 70 έως 72 ότι η απόφαση της Επιτροπής του 1991 ούτε απέρριψε το τμήμα της καταγγελίας το οποίο αφορούσε το χρονικό διάστημα πριν από την

1η Απριλίου 1990 ούτε αρνήθηκε τον έλεγχό του και ότι επομένως ως προς το σημείο αυτό δεν υπάρχει απόφαση υποκείμενη σε προσφυγή. Από την αλληλογραφία μεταξύ της NALOO και της Επιτροπής πριν και μετά την έκδοση της αποφάσεως του 1991 προκύπτει αντιθέτως ότι η Επιτροπή αρνήθηκε να προβεί στον έλεγχο αυτόν αντίθετα με το ρητό αίτημα της NALOO [14].

58. Η Επιτροπή εμμένει στην άποψή της ότι δεν έλαβε θέση με την απόφαση της του 1991 επί των αιτιάσεων που αφορούσαν χρονικό διάστημα πριν από την 1η Απριλίου 1990. Ωστόσο, φρονεί ότι με τις από 21 Φεβρουαρίου 1991 ή από 4 Σεπτεμβρίου 1991 επιστολές της έλαβε μία απορριπτική ως προς το σημείο αυτό απόφαση.

59. Από τα ανωτέρω οι IP, BC, PG και η Επιτροπή συνάγουν ότι η απόρριψη του αιτήματος εξετάσεως κατέστη απρόσβλητη διότι η NALOO δεν άσκησε προσφυγή βάσει του άρθρου 33, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚΑΧ κατά της αρνήσεως της Επιτροπής ήτοι παραιτήθηκε από την προσφυγή της στην υπόθεση NALOO I ως προς τις παραβιάσεις που σημειώθηκαν πριν από την 1η Απριλίου 1990. Εάν θεωρηθεί ότι δεν επρόκειτο για ρητή απόφαση της Επιτροπής, η NALOO θα έπρεπε σε κάθε περίπτωση να ενεργήσει σύμφωνα με το άρθρο 35 της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Κατά την άποψή τους, θα αντέβαινε στην αρχή της ασφάλειας δικαίου το να επιληφθεί εκ νέου η Επιτροπή της καταγγελίας το 1990, η οποία κατέστη άνευ αντικειμένου μετά την απόρριψή της [15].

60. Η NALOO θεωρεί απαράδεκτη την επιχειρηματολογία των αναιρεσειουσών ότι η καταγγελία του 1990 κατέστη άνευ αντικειμένου, διότι με τον τρόπο αυτόν αμφισβητείται η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών από το Πρωτοδικείο. Ούτε η διαπίστωση του Πρωτοδικείου ότι η απόφαση της Επιτροπής του 1991 δεν αποτελούσε απόρριψη της καταγγελίας ως προς το χρονικό διάστημα πριν από την 1η Απριλίου 1990 μπορεί να προσβληθεί στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας διότι αποτελεί εκτίμηση του αποδεικτικού υλικού.

61. Ως εκ τούτου, δεν είναι βάσιμη ούτε η επιχειρηματολογία ότι υπήρχε πράξη την οποία θα μπορούσε να προσβάλει η NALOO. Έστω και αν η Επιτροπή είχε πράγματι αρνηθεί το 1991 να προβεί στην έρευνα των παραβάσεων που είχαν σημειωθεί κατά το παρελθόν, τούτο δεν αποκλείει τον μεταγενέστερο έλεγχο από την Επιτροπή. Ούτε μπορεί να προσαφθεί στη NALOO ότι δεν προέβη στις προβλεπόμενες στο άρθρο 35 της Συνθήκης ΕΚΑΧ ενέργειες κατά της Επιτροπής. Και τούτο διότι η ίδια η Επιτροπή συνέστησε την άσκηση αγωγής αποζημιώσεως ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

62. Η IP, η BC και η Επιτροπή τονίζουν περαιτέρω ότι η συμπεριφορά μιας επιχειρήσεως κατά το παρελθόν πρέπει να καταγγέλλεται εντός ευλόγου χρόνου, άλλως περιορίζονται οι δυνατότητές της άμυνας [16]. Η IP και η BC δεν ήσαν σε θέση ήδη το 1994

14 — Η IP και η BC επικαλούνται ως μέτρο συγκρίσεως τις διαπιστώσεις του Δικαστηρίου στην απόφαση της 16ης Ιουνίου 1994, C-39/93 P, SFEI κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-2681, σκέψεις 27 έως 32).

15 — Η IP και η BC παραπέμπουν στην απόφαση της 9ης Μαρτίου 1994, C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf (Συλλογή 1994, σ. I-833).

16 — Η IP και η BC παραπέμπουν στις αποφάσεις της 6ης Ιουλίου 1971, 59/70, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 883, σκέψεις 12 έως 22), της 6ης Δεκεμβρίου 1990, C-180/88, Wirtschaftsvereinigung Eisen- Und Stahlindustrie κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. I-4413) και της 6ης Ιουλίου 1988, 286/86, Dillinger Hüttenwerke (Συλλογή 1988, σ. 3761).

(και πολύ λιγότερο το 2001) να αμυνθούν λυσιτελώς κατά των αιτιάσεων σχετικά με το χρονικό διάστημα πριν από την 1η Απριλίου 1990.

63. Το Δικαστήριο έκρινε το πρώτον το 1994 με την απόφαση Banks ότι η προϋπόθεση για την άσκηση αγωγής αποζημιώσεως ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων είναι η έκδοση αποφάσεως από την Επιτροπή σχετικά με τις καταγγελθείσες παραβάσεις. Ωστόσο, το Δικαστήριο ερμήνευσε μόνον την ισχύουσα νομοθεσία. Η NALOO δεν μπορεί να επικαλεσθεί μια παλαιότερη εσφαλμένη νομική ερμηνεία (έστω και αν αυτή γινόταν αποδεκτή από την Επιτροπή) προκειμένου να δικαιολογήσει το γεγονός ότι δεν προσέβαλε το τμήμα της αποφάσεως της Επιτροπής του 1991 με το οποίο η Επιτροπή αρνήθηκε να προβεί στην εξέταση των παραβάσεων που είχαν σημειωθεί πριν από την 1η Απριλίου 1990.

64. Η NALOO αντιτάσσει ότι — όπως και στη διαδικασία του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως της Συνθήκης από κράτος μέλος — ελλείψει συγκεκριμένης προθεσμίας εναπόκειται στη διακριτική εκτίμηση της Επιτροπής το πότε θα επιληφθεί των παραβάσεων των άρθρων 63, παράγραφος 1, και 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Κατά τη NALOO, δεν παραβιάζεται η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Αμέσως μετά την έκδοση της αποφάσεως της Επιτροπής του 1991, ασκήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων αγωγές αποζημιώσεως οι οποίες οδήγησαν τελικώς στην έκδοση των αποφάσεων Banks και Hopkins το 1994. Ως εκ τούτου, ήταν σαφές κατά το χρονικό διάστημα από το 1990 έως 1994 ότι τα επίμαχα ζητήματα εξακολουθούσαν να παραμένουν ανοικτά.

65. Κατά την άποψη της PG και της Επιτροπής, η καταγγελία του 1994 αποτελεί νέα καταγγελία η οποία λαμβάνει υπόψη της την μεταβολή των δεδομένων που προκάλεσε η έκδοση της αποφάσεως Banks και η οποία περιέχει νέα στοιχεία. Έστω και αν οι καταγγελίες αφορούσαν το ίδιο χρονικό διάστημα και στηρίζονταν στις ίδιες διατάξεις, οι καταγγελίες αυτές που υποβλήθηκαν με διαφορά τεσσάρων ετών δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως μία ενιαία καταγγελία. Συγκεκριμένα, οι καταγγελίες αυτές εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς και δη, αφενός, την έκδοση συστάσεως από την Επιτροπή (καταγγελία του 1990) και, αφετέρου, την έκδοση αποφάσεως ή διαπιστώσεως από την Επιτροπή (καταγγελία του 1994).

66. Το ίδιο το Πρωτοδικείο, συνεχίζει η PG, έκρινε με την απόφαση του NALOO I ότι η καταγγελία του 1994 αποτελούσε νέα καταγγελία. Λόγω του ότι η απόφαση αυτή κατέστη αμετάκλητη, το Πρωτοδικείο δεν μπορούσε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση παρά να χαρακτηρίσει την καταγγελία του 1994 ως νέα καταγγελία. Αφότου η απόφαση της Επιτροπής του 1991 κατέστη οριστική, η Επιτροπή δεν μπορούσε να θεωρήσει τη νέα καταγγελία του 1994 ως συνέχεια της καταγγελίας του 1990. Μόνο με την προβολή νέων περιστατικών από τη NALOO μπόρεσε τελικώς η Επιτροπή να εκδώσει μια απόφαση η οποία βαίνει πέραν μιας μη υποκείμενης σε προσφυγή επιβεβαιώσεως της αποφάσεως του 1991.

67. Αντιθέτως, η NALOO θεωρεί ότι είναι άνευ σημασίας το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο χαρακτήρισε με την απόφασή του NALOO I και με τη διάταξή του επί της

υποθέσεως T-367/94[17] την καταγγελία του 1994 ως νέα καταγγελία, δεδομένου ότι αντικείμενο της ανωτέρω δίκης δεν ήταν το χρονικό διάστημα πριν από την 1η Απριλίου 1990.

68. Τέλος, η PG και η BC βάλλουν κατά της διαπιστώσεως του Πρωτοδικείου ότι οι καταγγελθείσες παραβάσεις συνεχίζονταν κατά τον χρόνο υποβολής της καταγγελίας. Δεδομένου ότι η καταγγελία του 1994 δεν αποτελούσε συνέχεια της προηγουμένης, αλλά νέα καταγγελία, δεν μπορεί να γίνεται λόγος ούτε για συνεχιζόμενη κατά τον χρόνον της καταγγελίας (επομένως το 1994 και όχι το 1990) παραβάσεως.

β) Εκτίμηση

69. Το ζήτημα εάν πρόκειται για μια ενιαία ή για πλείονες διαδοχικά υποβληθείσες καταγγελίες έχει ιδιαίτερη σημασία για την περαιτέρω αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Εφόσον η Επιτροπή απέρριψε ήδη το 1991 την πρώτη καταγγελία — αντίθετα με τη διαπίστωση του Πρωτοδικείου — και ακολούθως το 1994 επιλήφθηκε νέας καταγγελίας, πρέπει να εξετασθεί αν η Επιτροπή μπορούσε να προβεί εκ νέου σε έλεγχο και αν η απόφασή της του 1998 αποτελεί εν γένει υποκείμενη σε προσφυγή πράξη και όχι μια απλή επανάληψη της αποφάσεως του 1991.

17 — Διάταξη του Πρωτοδικείου της 29ης Απριλίου 1998, T-367/94, British Coal Corporation κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-705). Με την ανωτέρω απόφαση το Πρωτοδικείο απέρριψε ως προδήλως απαράδεκτη μία προσφυγή της BC με την οποία η BC στρεφόταν κατά της σιωπηράς αρνήσεως της Επιτροπής να απορρίψει ευθύς εξ αρχής την καταγγελία της NALOO του 1994.

70. Το ζήτημα αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία και για την εξέταση από το Πρωτοδικείο των εξουσιών της Επιτροπής βάσει των άρθρων 63, παράγραφος 1, και 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Η Επιτροπή υπογραμμίζει στην απόφαση του 1998 ότι βάσει των ανωτέρω διατάξεων μπορεί να προβεί σε ενέργειες μόνον κατά *υφιστάμενων παραβάσεων*[18]. Βάσει της απόψεως περί μιας ενιαίας καταγγελίας η οποία ανατρέχει στο 1990, το Πρωτοδικείο χαρακτηρίζει τις παραβάσεις ως υφιστάμενες[19]. Αυτό θα αποκλειόταν αν η καταγγελία του 1990 απορριπτόταν και στη συνέχεια η καταγγελία του 1994 χαρακτηριζόταν ως νέα καταγγελία.

71. Το Πρωτοδικείο αιτιολογεί τον χαρακτηρισμό των καταγγελιών του 1990 και του 1994 ως ενιαίας καταγγελίας στη σκέψη 51 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως αρχικά προβάλλοντας απλώς ότι σε αμφότερες τις καταγγελίες γίνεται επίκληση των ίδιων διατάξεων και παραβάσεων από τους ίδιους δράστες κατά το ίδιο χρονικό διάστημα.

72. Αυτή και μόνη η αιτιολογία δεν είναι πειστική. Μια περαιτέρω προϋπόθεση για το ότι η καταγγελία του 1994 μπορεί να θεωρηθεί και ως συνέχεια της καταγγελίας του 1990 έγκειται συγκεκριμένα στο γεγονός ότι η πρώτη καταγγελία δεν είχε καταστεί άνευ αντικειμένου κατά τον χρόνο υποβολής της δεύτερης καταγγελίας του 1994, δεδομένου ότι η Επιτροπή είχε ήδη απορρίψει την πρώτη καταγγελία.

18 — Βλ. σημείο 13 της προσβαλλομένης αποφάσεως της Επιτροπής η οποία παρατίθεται στην σκέψη 56 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

19 — Βλ. σημείο 59 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Λόγω της επιχειρηματολογίας που ακολουθεί στις σκέψεις 60 έως 64 δεν είναι τελείως σαφές το κατά πόσον κατά την άποψη του Πρωτοδικείου η άσκηση των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής εξαρτάται πράγματι από το αν η παράβαση συνεχίζεται κατά τον χρόνον υποβολής της καταγγελίας.

73. Το Πρωτοδικείο εξετάζει στις σκέψεις 70 έως 73 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως το σημείο αυτό σε συνάρτηση με τον ισχυρισμό περί παραβιάσεως της αρχής της ασφάλειας δικαίου. Το ζήτημα αν τελικώς εκκρεμούσε ακόμη κατά το 1994 μια καταγγελία, την οποία η NALOO θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει ως σημείο αναφοράς, αποτελεί πρόκριμα για τον χαρακτηρισμό αμφότερων των καταγγελιών ως μιας ενιαίας καταγγελίας. Ένα περαιτέρω προκριματικό ζήτημα είναι το πιο ήταν πράγματι το αντικείμενο της καταγγελίας του 1990.

i) Αντικείμενο της καταγγελίας του 1990

74. Το Πρωτοδικείο, αφού εξέτασε την καταγγελία της NALOO της 29ης Μαρτίου 1990 και τα συμπληρωματικά υπομνήματα, διαπίστωσε στις σκέψεις 46 και 46 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι η Επιτροπή είχε ασχοληθεί το 1990 με τις αιτιάσεις που αφορούσαν τις παραβάσεις κατά τα οικονομικά έτη 1986/87 έως 1989/1990. Οι διάδικοι δεν αμφισβητούν κατ' ουσίαν την ανωτέρω διαπίστωση. Η BC φρονεί απλώς ότι διαμαρτυρίες για το ύψος των τελών υπήρξαν το πρώτον στις 27 Δεκεμβρίου 1987.

75. Κατ' αρχάς, επιβάλλεται εν προκειμένω η ακόλουθη διαπίστωση. Αν γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή έχει πράγματι την εξουσία και την υποχρέωση να προβαίνει σε έρευνες για παραβάσεις που έχουν σημειωθεί στο παρελθόν — πράγμα το οποίο πρέπει να εξετασθεί —, στην περίπτωση αυτή θα μπορούσε αυτεπαγγέλτως να επεκτείνει την έρευνά της και σε χρονικές περιόδους στις οποίες δεν αναφέρεται η καταγγελία της NALOO. Ως εκ τούτου, αδυνατώ να αντιληφθώ ποιο συμφέρον της BC εξυπηρετεί η ενδεχόμενη αναίρεση της επίμαχης διαπιστώσεως του Πρωτοδικείου σχετικά με την καταγγελία ratione temporis.

76. Πέραν τούτου, πρέπει να υπενθυμίσω ότι, σύμφωνα με το άρθρο 32δ, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της Συνθήκης ΕΚΑΧ και με το άρθρο 51, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του Οργανισμού ΕΚΑΧ, η αίτηση αναιρέσεως περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Ωστόσο, η διαπίστωση σχετικά με τη χρονική περίοδο στην οποία αναφέρεται η καταγγελία της NALOO αποτελεί διαπίστωση πραγματικών περιστατικών, την οποία το Δικαστήριο μπορεί να εξετάσει ως προς το αν το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών η οποία προκύπτει άνευ νέας εκτιμήσεώς τους από τα στοιχεία της δικογραφίας [20].

77. Εντούτοις, η BC ουδέν αναφέρει σχετικά με την ύπαρξη τέτοιας πλάνης. Αντιθέτως, η BC συνήγαγε κατ' ουσίαν από το γεγονός ότι σε ορισμένα σημεία της καταγγελίας γίνεται λόγος για συντελεστή τελών ύψους 11 GBP/t, ο οποίος εφαρμόσθηκε το πρώτον από 27 Δεκεμβρίου 1987, ότι αντικείμενο της προσφυγής που υπέβαλε η NALOO δεν ήταν τα τέλη που εφαρμόζονταν στην πράξη κατά το προγενέστερο χρονικό διάστημα. Ως εκ τούτου, η BC ερμηνεύει την καταγγελία κατά τρόπο διαφορετικό απ' ό,τι η Επιτροπή και, στη συνέχεια, και το Πρωτοδικείο, χωρίς ωστόσο να διευκρινίζει τους λόγους για τους οποίους η εκτίμηση του Πρωτοδικείου είναι προδήλως εσφαλμένη ούτως ώστε να πρόκειται για εσφαλμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών. Επομένως, ο ανωτέρω ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί.

ii) Χαρακτηρισμός της αποφάσεως και των εγγράφων της Επιτροπής του 1991

78. Αμφίβολο είναι το κατά πόσον είναι νομικά ορθή η διαπίστωση του Πρωτοδι-

20 — Βλ. απόφαση της 28ης Μαΐου 1998, C-8/95 P, New Holland Ford κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-3175, σκέψεις 25 και 72).

κείου στη σκέψη 71 ότι η Επιτροπή δεν έκρινε με την απόφασή της του 1991 την καταγγελία του 1990 καθό μέτρο αυτή αφορούσε το χρονικό διάστημα πριν από την 1η Απριλίου 1990. Περαιτέρω, πρέπει να εξετασθεί αν το Πρωτοδικείο παρέλειψε να λάβει υπόψη του το γεγονός ότι η καταγγελία είχε απορριφθεί ως προς το σημείο αυτό με έγγραφο της Επιτροπής της 8ης Φεβρουαρίου 1991 ή της 4ης Σεπτεμβρίου 1991, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή.

79. Τα ζητήματα αυτά μπορούν να εξετασθούν από το Δικαστήριο στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας. Τα ζητήματα αυτά αφορούν μεν και την εκτίμηση του περιεχομένου της αποφάσεως της Επιτροπής του 1991 και των προαναφερθέντων εγγράφων, ωστόσο ο έλεγχος αφορά κυρίως τα έννομα αποτελέσματα που πρέπει να αποδοθούν στις εν λόγω πράξεις [21].

80. Στο έγγραφο της 8ης Φεβρουαρίου 1991 η Επιτροπή αναφέρει ότι δεν υποχρεούται στην έκδοση επίσημης αποφάσεως με την οποία να προβαίνει στη διαπίστωση των παραβάσεων που σημειώθηκαν στο παρελθόν προκειμένου να διευκολύνει με τον τρόπο αυτόν τον καταγγέλλοντα στην τυχόν άσκηση αγωγής αποζημιώσεως. Περαιτέρω, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι δεν εξέτασε διεξοδικώς τις επιπτώσεις της συμφωνίας του 1986 και δεν έλαβε θέση συναφώς, δεδομένου ότι η NALOO, κατόπιν συμφωνίας με τον δικαιοπάροχο της BC, δεν προχώρησε την αγωγή που είχε καταθέσει ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων κατά των βρετανικών αρχών προστασίας του ανταγωνισμού. Παρεμφερές περιεχόμενο έχει και το έγγραφο της Επιτροπής της 4ης Σεπτεμβρίου 1991.

21 — Απόφαση SFEI (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 14, σκέψεις 25 και 26).

81. Στην εισαγωγή της αποφάσεως της Επιτροπής του 1991 αναφέρεται:

«Η παρούσα επιστολή, η οποία περιλαμβάνει απόφαση της Επιτροπής, θίγει ορισμένες πτυχές [της καταγγελίας που κατέθεσε] η NALOO [...] Εξετάζεται σ' αυτήν η θέση της Αγγλίας και της Ουαλίας μετά τη νέα κατάσταση που δημιουργήθηκε από τη θέση σε ισχύ των [συμβάσεων παραδόσεως] που συνήφθησαν μεταξύ των [BC, NP] και [PG] την 1η Απριλίου 1990. Οι λοιπές πτυχές του ζητήματος, ιδίως εκείνες που αφορούν [...] την προ της 1ης Απριλίου 1990 κατάσταση [...], δεν εξετάζονται.»

82. Είναι αμφίβολο το πόσον εσκοπείτο η παραγωγή έννομων αποτελεσμάτων με κάποια από τις ανωτέρω πράξεις ούτως ώστε να θεωρηθεί ότι υπάρχει απόφαση κατά την έννοια των άρθρων 14, παράγραφος 2, και 33, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ [22].

83. Θα πρέπει προηγουμένως να τονιστεί ότι ο χαρακτήρας του προπαρατεθέντος χωρίου ως αποφάσεως δεν μπορεί να τεθεί εν αμφιβόλω εκ του λόγου και μόνον ότι — όπως φρονεί το Πρωτοδικείο — περιέχεται σ' ένα απλό συνοδευτικό έγγραφο της αποφάσεως της Επιτροπής. Στην πραγματικό-

22 — Κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο χρησιμοποιεί το κριτήριο αυτό για να χαρακτηρίσει μια πράξη ως απόφαση σύμφωνα με τη Συνθήκη ΕΚ. Βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1981, 60/81, IBM κατά Επιτροπής (Συλλογή 1981, σ. 2639, σκέψη 9), και της 5ης Μαΐου 1998, C-180/96, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-2265, σκέψη 27).

τητα, η Επιτροπή απέστειλε μόνον ένα ενιαίο έγγραφο το οποίο περιλαμβάνει την απόφαση, όπως η ίδια η Επιτροπή — βλ. σημείο 81 — υποστηρίζει. Επομένως, δεν μπορεί να γίνει λόγος για ένα απλό συνοδευτικό έγγραφο. Εν πάση περιπτώσει, δεν έχει καμία σημασία από νομικής απόψεως το αν το επίμαχο χωρίο περιλαμβάνεται στην ίδια την απόφαση της Επιτροπής ή σε κάποιο συνοδευτικό έγγραφο.

84. Εξεταζόμενες χωριστά, οι δηλώσεις της Επιτροπής θα μπορούσαν να ερμηνευθούν ως μια απλή διαπίστωση της αδράνειάς της, ήτοι ως περιορισμός του αντικειμένου της αποφάσεώς της, αποκλειομένου του επίμαχου προγενέστερου χρονικού διαστήματος. Ωστόσο, αν συνεκτιμηθεί το πραγματικό και νομικό πλαίσιο, τότε η ανωτέρω πράξεις της Επιτροπής πρέπει να ερμηνευθούν ως απόρριψη της καταγγελίας.

85. Πράγματι, από τη Νομολογία του Δικαστηρίου [23] προκύπτει ότι:

«ένα θεσμικό όργανο το οποίο έχει την εξουσία να διαπιστώνει μια παράβαση και να επιβάλλει συναφώς κυρώσεις και στο οποίο μπορούν να υποβάλλουν καταγγελίες οι ιδιώτες, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Επιτροπής στο πλαίσιο του δικαίου του ανταγωνισμού, εκδίδει κατ' ανάγκη πράξη παράγουσα έννομα αποτελέσματα, όταν τερματίζει μια έρευνα που έχει κινήσει κατόπιν καταγγελίας».

86. Αυτή η διαπίστωση αφορά μεν περιπτώσεις οι οποίες διέπονται από το δίκαιο του ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΚ, το οποίο έχει διαμορφωθεί ως επί το πλείστον από τους διαδικαστικούς κανόνες που προβλέπει το παράγωγο δίκαιο, Ωστόσο η νομολογία αυτή μπορεί να εφαρμοσθεί αναλογικά στην παρούσα υπόθεση.

87. Συναφώς, πρέπει κατ' αρχάς να ληφθεί υπόψη ότι η NALOO κάλεσε επανειλημμένως την Επιτροπή να εξετάσει και τις συνέπειες της συμφωνίας του 1986. Με την επιχειρηματολογία αυτή, η οποία περιέχεται επίσης στην καταγγελία της 29ης Μαρτίου 1990, η NALOO κατέστησε σαφές ότι την ενδιέφερε ιδιαιτέρως η εξέταση της καταστάσεως που υφίστατο από το οικονομικό έτος 1986/87. Αφού η Επιτροπή περιόρισε με τις προσωρινές παρατηρήσεις της 21ης Δεκεμβρίου 1990 την εξέταση της καταστάσεως στο μετά την 1η Απριλίου 1990 χρονικό διάστημα, η NALOO επανέλαβε με το από 11 Ιανουαρίου 1991 έγγραφό της την επιθυμία σχετικά με τη συμφωνία του 1986. Τέλος, η NALOO ενέμεινε με το από 14 Μαρτίου 1991 έγγραφό της και πάλι ως προς το σημείο αυτό.

88. Έστω και αν η Επιτροπή τόνισε με το από 8 Φεβρουαρίου 1991 έγγραφό της ότι δεν εξέτασε διεξοδικά την προ της 1ης Απριλίου 1990 κατάσταση («we have [...] not investigated it fully»), ωστόσο η Επιτροπή άρχισε την έρευνά της κατόπιν της καταγγελίας της NALOO. Βάσει των στοιχείων που άντλησε από την έρευνα αυτή, η Επιτροπή απευθύνθηκε στις βρετανικές αρχές με έγγραφο της 28ης Αυγούστου 1990 και τους ανακοίνωσε την (προσωρινή) γνώμη της ότι η διαμόρφωση των τιμών από τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας εισήγαγε δυσμενείς διακρίσεις και ότι τα επιβαλλόμενα από

23 — Απόφαση SFEI (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 14, σκέψη 27). Βλ. επίσης την απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 1995, C-19/93 P, Rendo κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. I-3319, σκέψη 28).

την BC τέλη για τη χορήγηση αδείας εξορύξεως άνθρακα ήσαν υπέρμετρα υψηλά [24]. Η έρευνα αυτή αφορούσε την κατάσταση προ της εισαγωγής νέων όρων που άρχισαν να ισχύουν από 1ης Απριλίου 1990, και τούτο διότι οι όροι αυτοί τέθηκαν σε ισχύ αρχικώς αναδρομικά κατόπιν αντίστοιχης προτάσεως που υπέβαλαν οι βρετανικές αρχές στις 24 Οκτωβρίου 1990.

89. Η Επιτροπή, αρνούμενη να αποφανθεί επί ενός μέρους της καταγγελίας και εκφράζοντας την πρόθεσή της να μη διερευνήσει περαιτέρω τα καταγγελλόμενα πραγματικά περιστατικά, απέρριψε την καταγγελία ως προς το σημείο αυτό με πράξη η οποία έχει τον χαρακτήρα αποφάσεως. Πράγματι, η δήλωση της Επιτροπής παράγει έννομα αποτελέσματα, δεδομένου ότι η Επιτροπή αρνήθηκε οριστικώς να διερευνήσει περαιτέρω την καταγγελία σχετικά με το χρονικό διάστημα πριν από την 1η Απριλίου 1990 και δεδομένου ότι σταμάτησε την έρευνα που είχε αρχίσει.

90. Ωστόσο, δεν έχει πλήρως διευκρινιστεί αν η απορριπτική απόφαση είχε ήδη ληφθεί με το έγγραφο της Επιτροπής της 8ης Φεβρουαρίου 1991 ή με την επακολουθήσασα απόφαση του 1991. Δεδομένου ότι η NALOO δεν βάλλει ούτε κατά της μιας ούτε κατά της άλλης πράξεως, παρέλκει η εξέταση του ζητήματος αυτού.

91. Εξάλλου, ορισμένα στοιχεία συνηγορούν υπέρ της απόψεως ότι ήδη το έγγραφο της 8ης Φεβρουαρίου 1991 αποτελεί απόφαση επί της καταγγελίας καθό μέτρο αφορά το χρονικό διάστημα πριν από την 1η Απριλίου 1990. Και τούτο διότι με το έγγραφο αυτό η Επιτροπή εκφράζει σαφέστατα την άποψή της σχετικά με το εν λόγω χρονικό διάστημα. Ταυτοχρόνως, η Επιτροπή δεσμεύτηκε να εκδώσει επίσημη απόφαση μόνο σχετικά με τους όρους που τέθηκαν σε ισχύ από 1ης Απριλίου 1990. Εξάλλου, θα μπορούσε επίσης να προβληθεί το επιχείρημα ότι ο καταγγέλλων ευλόγως αναμένει την έκδοση ενιαίας αποφάσεως για το σύνολο των χρονικών περιόδων που μνημονεύει στην καταγγελία του.

92. Δεδομένου ότι η απόφαση περί απορρίψεως της καταγγελίας ως προς το χρονικό διάστημα πριν από την 1η Απριλίου 1990 είχε εν πάση περιπτώσει ληφθεί με το έγγραφο της 8ης Φεβρουαρίου 1991 ή με την απόφαση της 23ης Μαΐου 1991, το έγγραφο της Επιτροπής της 4ης Σεπτεμβρίου 1991 αποτελεί απλώς επανάληψη της ήδη ληφθείσας αποφάσεως.

93. Επομένως, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι βάσιμος στον βαθμό που βάλλει κατά της διαπιστώσεως του Πρωτοδικείου ότι η Επιτροπή είχε εξετάσει μια ενιαία κατατεθείσα το πρώτον το 1990 και συμπληρωθείσα το 1994 καταγγελία, όταν εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφασή της. Δεδομένου ότι η πρώτη καταγγελία είχε ήδη απορριφθεί με απόφαση της Επιτροπής και ως εκ τούτου η υπόθεση είχε κλείσει, η δεύτερη καταγγελία δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως συνέχεια της πρώτης.

24 — Για την ακριβή διατύπωση του εγγράφου βλ. τα αποσπάσματα που παρατίθενται στην σκέψη 17 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

iii) Διαπιστώσεις σχετικές με την αρχή της ασφάλειας δικαίου

94. Αμφίβολο είναι το κατά πόσον είναι νομικά εσφαλμένη και η διαπίστωση ότι η έκδοση της αποφάσεως του 1998 δεν αντέβαινε στην αρχή της ασφάλειας δικαίου. Το Πρωτοδικείο λαμβάνει ως βάση του την εσφαλμένη παραδοχή ότι η καταγγελία δεν απορρίφθηκε το 1991 με μια υποκείμενη σε προσφυγή απόφαση.

95. Ωστόσο, δεν απαιτείται η αναίρεση των διαπιστώσεων του Πρωτοδικείου σχετικά με την αρχή της ασφάλειας δικαίου, εφόσον αποδεικνύεται από άλλα στοιχεία, πλην εκείνων που έλαβε υπόψη του το Πρωτοδικείο, ότι πράγματι η έκδοση της αποφάσεως του 1998 δεν αντέβαινε κατ' αρχήν στην αρχή της ασφάλειας δικαίου [25].

96. Κατά πάγια νομολογία, μια απόφαση η οποία δεν προσβλήθηκε από τον αποδέκτη της εντός της προβλεπόμενης στο άρθρο 230 της Συνθήκης ΕΚ προθεσμίας καθίσταται απρόσβλητη έναντι αυτού [26]. Το ίδιο ισχύει αναλογικά για τις αποφάσεις που λαμβάνονται βάσει των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Η νομολογία αυτή στηρίζεται στην εκτίμηση ότι σκοπός των προθεσμών για την άσκηση προσφυγής είναι η κατοχύρωση της ασφάλειας δικαίου αποτρέποντας την επ' αόριστον αμφισβήτηση των κοινοτικών πράξεων που παράγουν έννομα αποτελέσματα [27]. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η NALOO δεν προσέβαλε τις ανωτέρω πράξεις της Επιτροπής και παραιτήθηκε σε κάθε περίπτωση από την προσφυγή που είχε ασκήσει στο πλαίσιο της υποθέσεως NALOO I ως προς το κρίσιμο εν προκειμένω κεφάλαιο.

97. Απόρροια της προπαρατεθείσας νομολογίας είναι ότι μια απόφαση της Επιτροπής με την οποία επαναλαμβάνεται το περιεχόμενο προγενέστερης αποφάσεώς της δεν παράγει έννομα αποτελέσματα και, ως εκ τούτου, δεν αποτελεί πράξη υποκείμενη σε προσφυγή ακυρώσεως· στην περίπτωση αυτή η προσφυγή θα ήταν απαράδεκτη [28].

98. Ωστόσο, μια πράξη είναι αμιγώς επιβεβαιωτική προγενέστερης αποφάσεως αν δεν περιέχει κανένα νέο στοιχείο σε σχέση με την προγενέστερη πράξη και δεν προηγήθηκε της εκδόσεώς της επανεξέταση της νομικής καταστάσεως του αποδέκτη της αποφάσεως αυτής [29].

99. Στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής θα πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ δύο περιπτώσεων. Στη μια περίπτωση [30] η Επιτροπή

25 — Βλ. σχετικά με τη δυνατότητα του Δικαστηρίου να μην αναιρέσει απόφαση του Πρωτοδικείου εφόσον το διατακτικό της αποφάσεώς του είναι ορθό βάσει άλλων νομικών λόγων πλην αυτών που έλαβε υπόψη του το Πρωτοδικείο: αποφάσεις της 9ης Ιουνίου 1992, C-30/91 P, Lestelle κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. I-3755, σκέψη 28), της 15ης Δεκεμβρίου 1994, C-320/92 P, Finsider κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-5697, σκέψη 37), και της 13ης Ιουλίου 2000, C-210/98 P, Salzgitter κατά Επιτροπής και Γερμανίας (Συλλογή 2000, σ. I-5843, σκέψη 58).

26 — Αποφάσεις της 17ης Νοεμβρίου 1965, 20/65, Collodi κατά Δικαστηρίου, (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 171), TWd Textilwerke Deggendorf (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 15, σκέψη 13), και της 14ης Σεπτεμβρίου 1999, C-310/97 P, Επιτροπή κατά AssiDomän Kraft Products κ.λπ. (Συλλογή 1999, σ. I-5363, σκέψη 57).

27 — Απόφαση AssiDomän (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 26, σκέψη 61).

28 — Αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 1977, 26/76, Metro κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1977, σ. 567, σκέψη 4), της 15ης Δεκεμβρίου 1988, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 166/86 και 220/86, Irish Gement κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 6473, σκέψη 16), και C-180/96, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 22, σκέψη 28).

29 — Απόφαση της 9ης Μαρτίου 1978, 54/77, Herpels κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1978, σ. 233, σκέψη 14).

30 — Βλ. συναφώς π.χ. απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 1986, 232/85, Becker κατά Επιτροπής (Συλλογή 1986, σ. 3401).

έχει ήδη εξετάσει επί της ουσίας μια καταγγελία και την έχει απορρίψει, διότι δεν θεώρησε βάσιμες τις καταγγελίες. Αν ο καταγγέλλων υποβάλει νέα καταγγελία, η οποία δεν περιέχει κατ' ουσίαν νέα πραγματικά περιστατικά, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να προβεί και πάλι στην εξέτασή της. Η απόρριψη της δεύτερης αυτής καταγγελίας αποτελεί απλώς μια μη υποκείμενη σε προσφυγή επιβεβαιωτική πράξη της προγενέστερης αποφάσεώς της.

100. Η υπό εξέταση περίπτωση είναι διαφορετική. Εν προκειμένω, η Επιτροπή αρνήθηκε κατ' ουσίαν για λόγους σκοπιμότητας να εξετάσει επί της ουσίας την πρώτη καταγγελία, τονίζοντας ότι δεν υποχρεούται στην έκδοση αποφάσεως προκειμένου να διευκολύνει τον καταγγέλλοντα στην άσκηση αγωγής αποζημιώσεως. Με τη δεύτερη από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις η Επιτροπή, έχοντας υπόψη τις αποφάσεις Banks και Hopkins, δεν επανέλαβε το επιχείρημα αυτό, αλλ' αντιθέτως υποστήριξε κατ' ουσίαν ότι δεν έχει εξουσία για τη λήψη μέτρων κατόπιν καταγγελίας για παραβάσεις των άρθρων 63, παράγραφος 1, και 66, παράγραφος 7, που διαπράχθηκαν στο παρελθόν. Επικουρικώς, η Επιτροπή επίσης ότι δεν αποδείχθηκε η ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 66, παράγραφος 7.

101. Στην περίπτωση που η Επιτροπή απορρίψει μια δεύτερη καταγγελία για τις ίδιες παραβάσεις, η οποία στηρίζεται σε νέα νομικά επιχειρήματα, η πράξη αυτή δεν αποτελεί απλή επανάληψη της πρώτης αποφάσεως. Ούτε υπάρχει προσβολή της αρχής της ασφάλειας δικαίου στην περίπτωση που η Επιτροπή επιληφθεί εκ νέου της ίδιας υποθέσεως και διορθώσει το νομικό έρεισμα της αποφάσεώς της.

102. Το γεγονός ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις συναντούν ενδεχομένως δυσκολίες, λόγω των αναδιαρθρώσεων σε αυτόν τον οικονομικό κλάδο και της αλλαγής του προσωπικού, να λάβουν θέση μετά από ένα μεγάλο χρονικό διάστημα επί των καταγγελλομένων παραβάσεων που διαπράχθηκαν στο παρελθόν, αυτό και μόνο δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω. Αυτού του είδους οι περιστάσεις που εντάσσονται στη σφαίρα επιρροής των επιχειρήσεων δεν μπορούν να επηρεάσουν την άσκηση των εξουσιών που η Συνθήκη ΕΚΑΧ αναγνωρίζει στην Επιτροπή.

103. Εξάλλου, η Επιτροπή δεν μπορεί να επιλαμβάνεται παραβάσεων ανεξαρτήτως του χρονικού διαστήματος που έχει παρέλθει από τη διάπραξή τους. Έστω και αν η παρούσα υπόθεση δεν αφορά την επιβολή προστίμου, ωστόσο μπορεί να ληφθεί υπόψη η απόφαση 715/78/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 6ης Απριλίου 1978, περί παραγραφής σε θέματα διώξεως και εκτελέσεως στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα [31] ως κατευθυντήρια γραμμή για το μήκος της προθεσμίας κατά τη διάρκεια της οποίας η Επιτροπή μπορεί να προβαίνει στη λήψη μέτρων.

104. Σύμφωνα με την απόφαση αυτήν, η παραγραφή σε περίπτωση όπως η προκειμένη είναι πενταετής (άρθρο 1, παράγρα-

31 — ΕΕ ειδ. έκδ. 01/002, σ. 107.

φος 1, στοιχείο β') και μπορεί να επιμηκυνθεί σε περίπτωση διακοπής της σε δέκα έτη κατ' ανώτατο όριο (άρθρο 2, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος). Συνυπολογίζεται και ο χρόνος κατά τον οποίον η παραγραφή αναστέλλεται ενόσω η υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου ή ενώπιον του Πρωτοδικείου. Η παραγραφή της διώξεως αρχίζει να τρέχει από 1ης Απριλίου 1990, από την ημέρα που έπαυσε η τυχόν παράβαση (άρθρο 1, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος).

105. Αν ληφθεί υπόψη ότι εν πάση περιπτώσει η διαδικασία, η οποία οδήγησε στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, διεκόπη, τότε η απόφαση της Επιτροπής δεν είχε υποκύψει στις 22 Απριλίου 1998 σε παραγραφή. Από της καταθέσεως της αγωγής κατά της αποφάσεως αυτής αναστέλλεται η παραγραφή διώξεως.

106. Θα μπορούσε ενδεχομένως να εξετασθεί το αν οι επιχειρήσεις θα μπορούσαν να επικαλεσθούν σε επί μέρους περιπτώσεις την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, εφόσον η Επιτροπή κατέληγε σε διαφορετικά συμπεράσματα από αυτά της προγενέστερης αποφάσεώς της, πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει εν προκειμένω.

107. Αν η Επιτροπή, κατόπιν της αποφάσεως του Δικαστηρίου στην παρούσα διαδικασία, αποφανθεί κατόπιν νέας εξετάσεως διαφορετικά, θα πρέπει ενδεχομένως να συνεκτιμήσει το στοιχείο της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των εμπλεκομένων επιχειρήσεων.

108. Επομένως, η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν εμποδίζει την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, έστω και αν οι αυτές παραβάσεις έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο προγενέστερης αποφάσεως της Επιτροπής. Εξάλλου, η προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής δεν αποτελεί ούτε μη υποκείμενη σε προσφυγή επιβεβαιωτική πράξη προγενέστερης αποφάσεώς της.

Επομένως, οι διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου σχετικά με την αρχή της ασφάλειας δικαίου, έστω και αν στηρίζονται στην εσφαλμένη εκτίμηση περί μιας ενιαίας καταγγελίας, είναι κατ' ουσίαν ορθές. Ορθώς επίσης το Πρωτοδικείο δεν χαρακτήρισε την προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής ως επιβεβαιωτική προγενέστερης αποφάσεώς της πράξη και δεν αμφισβήτησε, ως εκ τούτου, αυτεπαγγέλτως το παραδεκτό της προσφυγής.

109. Επομένως, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί καθό μέτρο αφορά την προσβολή της αρχής της ασφάλειας δικαίου.

3. Επί της εξουσίας της Επιτροπής να προβεί στη λήψη μέτρων κατά των καταγγελλομένων παραβάσεων που διαπράχθηκαν κατά τα οικονομικά έτη 1986/87 έως 1989/90

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

110. Το σύνολο των αναιρεσειουσών τονίζει ότι τα άρθρα 63, παράγραφος 1, και 66,

παράγραφος 7, πρώτη περίοδος, της Συνθήκης ΕΚΑΧ παρέχουν στην Επιτροπή αποκλειστικά την εξουσία εκδόσεως συστάσεων οι οποίες εκ της φύσεώς τους παράγουν αποτελέσματα μόνο για το μέλλον. Οι IP, BC και BG φρονούν ότι οι εν λόγω διατάξεις δεν παρέχουν την εξουσία στην Επιτροπή να προβαίνει σε διαπιστώσεις σχετικά με παραβάσεις που έχουν τερματιστεί στο παρελθόν.

111. Η Επιτροπή, διαχωρίζοντας τη θέση της από τις λοιπές αναιρεσείουσες, φρονεί ότι δεν έχει αποφασιστική σημασία το αν μια παράβαση έχει ήδη τερματιστεί, αλλά το αν εξακολουθεί να έχει συνέπειες οι οποίες μπορούν να αντιμετωπισθούν με την έκδοση συστάσεως.

112. Αντιθέτως, η NALOO φρονεί ότι είναι ορθή η εκτίμηση του Πρωτοδικείου ότι η Επιτροπή μπορεί να προβαίνει σε διαπιστώσεις σχετικά με τις παρελθούσες παραβάσεις των διατάξεων αυτών.

113. Οι αναιρεσείουσες προβάλλουν επίσης την ένσταση ότι το Πρωτοδικείο θεώρησε ότι δεν ασκεί επιρροή το ποιες νομικές πράξεις επιτρέπεται να εκδίδει η Επιτροπή βάσει της διατάξεως αυτής και αντ' αυτού εξέτασε το αν η Επιτροπή έχει εξουσία να διερευνά παραβάσεις. Ωστόσο, η εξουσία αυτή της Επιτροπής δεν μπορεί να εξετασθεί χωριστά από τον σκοπό της που είναι η προετοιμασία για την έκδοση συστάσεως.

114. Αντιθέτως, η NALOO θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο ενήργησε ορθώς. Στην περίπτωση ασκήσεως προσφυγής κατά της αρνήσεως της Επιτροπής να προβεί σε έρευνα δεν χρειάζεται το Πρωτοδικείο να εξετάσει το είδος της νομικής πράξεως που μπορεί ενδεχομένως να εκδώσει η Επιτροπή κατά το πέρας της έρευνας. Αυτό το κρίνει η ίδια η Επιτροπή.

115. Η IP και η PG συμπληρώνουν ότι βάσει του άρθρου 14 της Συνθήκης ΕΚΑΧ η εξουσία εκδόσεως αποφάσεων περιλαμβάνει και την έκδοση συστάσεων, δεδομένου ότι οι αποφάσεις συνιστούν ισχυρότερο μέσο παρεμβάσεως στην εθνική κυριαρχία. Αντιθέτως, η εξουσιοδότηση για την έκδοση συστάσεων δεν περιλαμβάνει και την έκδοση αποφάσεων. Οσάκις προβλέπεται η δυνατότητα εκδόσεως αποφάσεως, τούτο μνημονεύεται ρητώς στα οικεία σημεία της Συνθήκης.

116. Η IP, η BC και η PG βάλλουν επίσης κατά της ερμηνείας της σκέψεως 19 της αποφάσεως Hopkins [32] από το Πρωτοδικείο. Το Δικαστήριο στη σκέψη αυτή τις ενέργειες στις οποίες μπορεί να προβεί η Επιτροπή κατά δυσμενών διακρίσεων οι οποίες εξακολουθούν να υφίστανται και μνημονεύει τους τρόπους με τους οποίους οι επιχειρήσεις που υφίστανται τις δυσμενείς διακρίσεις μπορούν να ζητήσουν την παροχή δικαστικής προστασίας. Ωστόσο, το Δικαστήριο δεν δέχτηκε ότι η Επιτροπή έχει την εξουσία να προβαίνει σε διαπιστώσεις ή να εκδίδει συστάσεις σε σχέση με ήδη τερματισθείσες

32 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 6.

στο παρελθόν δυσμενείς διακρίσεις. Μόνο στο πλαίσιο συστάσεως λόγω δυσμενούς διακρίσεως που εξακολουθεί να υφίσταται μπορεί η Επιτροπή να λάβει υπόψη της τις συνέπειες τις οποίες είχε η δυσμενής αυτή διάκριση στους μετέχοντες στην αγορά πριν από την παρέμβαση της Επιτροπής. Οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων τη διαπίστωση περί υπάρξεως παραβάσεως στην οποία προβαίνει η Επιτροπή στο πλαίσιο μιας συστάσεως. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν μπορεί να προβαίνει εκτός του πλαισίου μιας συστάσεως σε διαπιστώσεις απλώς και μόνο για να καταστεί δυνατή η άσκηση αγωγής αποζημιώσεως.

117. Η NALOO τονίζει ότι το Δικαστήριο στην υπόθεση Hopkins εξέδωσε προδικαστική απόφαση κατόπιν προδικαστικού ερωτήματος που του υποβλήθηκε στο πλαίσιο εκδικάσεως αγωγής αποζημιώσεως λόγω παραβάσεων που είχαν διαπραχθεί στο παρελθόν και ότι οι αναπτύξεις του Δικαστηρίου αφορούν αυτήν ακριβώς την περίπτωση.

118. Η IP και η PG προσθέτουν ότι, έστω και αν η Επιτροπή προέβαινε βάσει του άρθρου 63, παράγραφος 1, σε ορισμένες διαπιστώσεις σχετικά με την ύπαρξη δυσμενών διακρίσεων ως προς το ύψος των τιμών στο πλαίσιο συστάσεως απευθυνομένης σε κράτος μέλος, οι διαπιστώσεις αυτές δεν θα μπορούσαν να αντιταχθούν στις επιχειρήσεις, δεδομένου ότι οι συστάσεις που εκδίδονται βάσει της Συνθήκης ΕΚΑΧ, όπως και οι οδηγίες που εκδίδονται βάσει της Συνθήκης ΕΚ, δεν αναπτύσσουν οριζόντια τριτενέργεια.

119. Κατά την άποψη των IP, BC και PG δεν προκύπτει ούτε από την αρχή της διασφαλίσεως της παροχής αποτελεσματικής έννομης προστασίας ότι η Επιτροπή υποχρεούται να προβαίνει σε διαπιστώσεις για το παρελθόν ως προϋπόθεση για την άσκηση αγωγών αποζημιώσεως. Κατά την άποψή τους, είναι αλυσιτελής η επίκληση της αρχής αυτής για τη θεμελίωση της απευθείας εφαρμογής του άρθρου 63.

120. Η NALOO αντιτάσσει ότι το Δικαστήριο τόνισε στην απόφαση Hopkins ότι η Συνθήκη ΕΚΑΧ παρέχει αποτελεσματική έννομη προστασία σε όσους υφίστανται δυσμενείς διακρίσεις ως προς το ύψος των τιμών και συνάγει από την εκτίμηση αυτή του Δικαστηρίου ότι η Επιτροπή μπορεί να προβαίνει σε διαπιστώσεις βάσει του άρθρου 63, παράγραφος 1, για παραβάσεις που τερματίστηκαν στο παρελθόν [33].

121. Η BC και η IP φρονούν ότι οι διατάξεις της Συνθήκης ΕΚΑΧ παρέχουν αποτελεσματική έννομη προστασία, χωρίς προς τούτο να απαιτείται όπως η Επιτροπή προβαίνει σε διαπιστώσεις σχετικά με παραβάσεις των άρθρων 63, παράγραφος 1, ή 66, παράγραφος 7, οι οποίες τερματίστηκαν στο παρελθόν. Αντιθέτως, η ενδιαφερόμενη επιχείρηση πρέπει να καταθέσει εμπροθέσμως καταγγελία ενώπιον της Επιτροπής. Κατά την BC και την IP, η Επιτροπή απευθύνει στη συνέχεια σύσταση προς το κράτος μέλος, εφόσον εξακολουθούν να υπάρχουν δυσμενείς διακρίσεις. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να επικαλεσθεί απευθείας τη σύσταση έναντι των κρατικών αρχών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Σε περίπτωση αδράνειας της Επιτροπής, ο καταγγέλλων μπορεί να στραφεί δικαστικώς κατά της Επιτροπής και να ζητήσει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την επιδίκαση αποζημιώσεως.

33 — Η NALOO στη σκέψη 22 της αποφάσεως Hopkins (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 6).

122. Κατά την BC και την IP, δεν μπορεί να απαιτείται αποκατάσταση για κάθε ζημία που προκλήθηκε κατά το παρελθόν λόγω κακής λειτουργίας της αγοράς[34]. Για τον λόγο αυτόν, το γεγονός ότι τα μέλη της NALOO δεν μπόρεσαν να επιτύχουν την επιδίκαση αποζημιώσεως από τα εθνικά δικαστήρια ελλείψει διαπιστώσεως της Επιτροπής σχετικά με την ύπαρξη παραβάσεων κατά το παρελθόν δεν αποτελεί κενό στην παροχή έννομης προστασίας. Οι έννομες τάξεις των κρατών μελών δεν προβλέπουν κατά κανόνα την αξίωση για την καταβολή αποζημιώσεως σε περίπτωση παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού.

123. Από το άρθρο 63, παράγραφος 1, δεν μπορεί να συναχθεί κανενός είδους έννομη συνέπεια, έστω και αν διαπιστωνόταν η ύπαρξη δυσμενών διακρίσεων κατά το παρελθόν. Αντιθέτως, απαιτείται συγκεκριμένη σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να παύσει η δυσμενής διάκριση στο μέλλον. Η δυσμενής διάκριση μπορεί να παύσει μέσω της μειώσεως της καταβαλλόμενης στην BC τιμής ή μέσω της αυξήσεως των τιμών που ισχύουν για τα μέλη της NALOO. Επομένως, το σύστημα που υπάρχει στηρίζεται αποκλειστικά στην προληπτική προστασία και όχι στην αποκατάσταση των ζημιών.

124. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η PG τόνισε επίσης ότι η Συνθήκη ΕΚΑΧ αφορά πρωτίστως επιχειρήσεις παραγωγής άνθρακα και χάλυβα. Σκοπός των διατάξεων της Συνθήκης αυτής δεν είναι να αποτελέσουν έρεισμα για τυχόν αξιώσεις αποζημιώσεως κατά επιχειρήσεων από άλλους κλάδους — όπως είναι η PG και η IP — οι οποίες βάσει της ανωτέρω Συνθήκης δεν διαθέτουν ούτε καν δικαίωμα ασκήσεως προσφυγής.

125. Τέλος, διχογνωμία επικρατεί μεταξύ της BC και της NALOO ως προς το άρθρο 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Η BC φρονεί ότι το Πρωτοδικείο κακώς δεν εξέτασε το ζήτημα της δυνατότητας εφαρμογής της ανωτέρω διατάξεως αντί να θεωρήσει ανεφάρμοστο το άρθρο 65. Η NALOO ζητεί από το Δικαστήριο να κρίνει ότι σε κάθε περίπτωση εφαρμόζεται το άρθρο 65, εφόσον καταλήξει ότι το άρθρο 66, παράγραφος 7, δεν παρέχει στην Επιτροπή την εξουσία να προβαίνει σε διαπιστώσεις που αφορούν το παρελθόν.

126. Η Επιτροπή αντιτάσσει ότι το Πρωτοδικείο ακύρωσε την απόφαση στο σύνολό της μολονότι δεν εξέτασε ούτε έκρινε αβάσιμους τους ισχυρισμούς της Επιτροπής σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

β) Εκτίμηση

127. Κατ' αρχάς πρέπει να παρατηρήσω ότι οι διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου σχετικά με το ζήτημα της αρμοδιότητας της Επιτροπής να διενεργήσει έρευνες στην παρούσα υπόθεση βασιζόμενη στα άρθρα 63, παράγραφος 1, και 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ είναι εσφαλμένες καθό μέτρο στηρίζονται στην παραδοχή ότι οι παραβάσεις εξακολουθούσαν να υφί-

34 — Η IP παραθέτει τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Fennelly της 7ης Δεκεμβρίου 1995 επί της υποθέσεως C-18/94, Hopkins κ.λπ. (Συλλογή 1996, σ. I-2281, I-2284, σημείο 51).

στανται κατά τον χρόνον υποβολής της καταγγελίας (σκέψεις 59 και 60 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Πράγματι, από τις αναπτύξεις μου επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως προκύπτει ότι η καταγγελία του 1994 πρέπει να χαρακτηρισθεί ως νέα καταγγελία, διότι η Επιτροπή είχε απορρίψει ήδη από το 1991 με απόφασή της την καταγγελία του 1990. Κατά την υποβολή της νέας καταγγελίας το 1994 δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι καταγγελθείσες παραβάσεις έπαυσαν πλέον να υφίστανται.

128. Ωστόσο, δεν χρειάζεται να αναιρεθεί το σύνολο των διαπιστώσεων του Πρωτοδικείου σχετικά με τις εξουσίες της Επιτροπής, δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο δεν στηρίζει τις διαπιστώσεις αυτές αποκλειστικά στη διάρκεια των παραβάσεων. Αντιθέτως, το Πρωτοδικείο συνάγει από την απόφαση Hopkins [35] ότι το άρθρο 4, στοιχείο β', σε συνδυασμό με το άρθρο 63, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, αφενός, και το άρθρο 4, στοιχείο δ', σε συνδυασμό με το άρθρο 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, αφετέρου, παρέσχον σε κάθε περίπτωση την εξουσία στην Επιτροπή να εξετάσει την καταγγελία της NALOO ως προς τις εισάγουσες δυσμενείς διακρίσεις τιμές αγοράς και τα καταχρηστικά τέλη εξορύξεως που ίσχυσαν κατά τα οικονομικά έτη 1986/87 έως 1989/90 [36]. Προφανώς το Πρωτοδικείο συνάγει το συμπέρασμα αυτό ανεξάρτητα από το πρώτο τμήμα του σκεπτικού.

129. Επομένως, πρέπει στη συνέχεια να εξεταστεί ποιες εξουσίες παρέσχον σε κάθε περίπτωση οι επίμαχες διατάξεις στην Επιτροπή ως προς τις παραβάσεις οι οποίες είχαν ήδη τερματισθεί κατά την υποβολή της καταγγελίας.

i) Εξουσίες της Επιτροπής βάσει του άρθρου 63, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ

130. Αφετηρία για την έρευνα των εξουσιών της Επιτροπής αποτελεί καταρχάς η διατύπωση του άρθρου 63, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Η χρήση της οριστικής ενεστώτα («[...] ότι γίνονται συστηματικά διακρίσεις από αγοραστές [...]») υποδηλώνει ότι οι καταγγελλόμενες παραβάσεις πρέπει να εξακολουθούν κατά τον χρόνο που η Επιτροπή προβαίνει στις διαπιστώσεις της.

131. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η διάταξη παρέχει στην Επιτροπή αποκλειστικά την εξουσία να προβαίνει στην έκδοση συστάσεων προς τις ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις. Η εξουσία αυτή δεν περιλαμβάνει και την εξουσία εκδόσεως αποφάσεων. Πράγματι, από το άρθρο 14, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ προκύπτει ότι οι αποφάσεις θεωρούνται ισχυρότερο μέσο παρεμβάσεως στην κυριαρχία των κρατών μελών απ' ό,τι οι συστάσεις και, ως εκ τούτου, η εξουσιοδότηση προς έκδοση αποφάσεων επιτρέπει και την έκδοση συστάσεων οι οποίες αποτελούν ηπιότερο μέσο. Από τα ανωτέρω συνάγεται εξ αντιδιαστολής ότι όπου προβλέπεται μόνο η έκδοση συστάσεων δεν επιτρέπεται άνευ ετέρου η έκδοση αποφάσεων.

35 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 6.

36 — Σκέψεις 61 έως 63 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

132. Το γεγονός ότι το άρθρου 63, παράγραφος 1 προβλέπει, σύμφωνα με τη διατύπωσή του, μόνον την έκδοση συστάσεων έχει — αντίθετα προς τη διαπίστωση του Πρωτοδικείου — ιδιαίτερη σημασία. Η παρούσα υπόθεση αφορά μεν την άρνηση της Επιτροπής να διενεργήσει μια πλέον εκτεταμένη έρευνα, και όχι την εξέταση ενός ήδη ληφθέντος από την Επιτροπή μέτρου, πλην όμως το γεγονός ότι άρθρο 63, παράγραφος 1, μνημονεύει μόνο τις συστάσεις αποτελεί ένα στοιχείο της διατυπώσεως της διατάξεως το οποίο δεν μπορεί να μη ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της ερμηνείας της.

133. Οι αναιρεσείουσες φρονούν ότι σκοπός των συστάσεων είναι να θέτουν στον αποδέκτη τους μόνον τους στόχους τους οποίους θα πρέπει να εκπληρώσει στο μέλλον με τα μέσα που ο ίδιος θα επιλέξει. Σε περίπτωση που οι αγοραστές έχουν παύσει να προβαίνουν σε δυσμενείς διακρίσεις, η Επιτροπή δεν μπορεί πλέον να αναθέσει υπό τη μορφή συστάσεως στο κράτος μέλος τον τερματισμό αυτής ακριβώς της παραβάσεως. Επομένως, σκοπός της διατάξεως είναι, σύμφωνα με τη διατύπωσή της, η παροχή στην Επιτροπή της εξουσίας να παρεμβαίνει αποκλειστικά με μέτρα που έχουν ισχύ για το μέλλον.

134. Είναι αμφίβολο το κατά πόσον η άποψη αυτή συνάδει με τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη το Δικαστήριο στην απόφαση Hopkins. Το Δικαστήριο έκρινε με τη σκέψη 19 της αποφάσεως:

«Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι εξουσίες που το άρθρο 63, παράγράφος 1, απονέμει στην Επιτροπή, προκειμένου να διασφαλισθεί η πρακτική αποτελεσματικότητα της απαγορεύσεως του άρθρου 4, στοιχείο β', της παρέχουν τη δυνατότητα να υποχρεώνει τις αρχές των κρατών μελών όχι μόνο να διατάσσουν την παύση, για το μέλλον, των συστηματικών δυσμενών διακρίσεων που έχει διαπιστώσει, αλλά και να αντλούν από την εν λόγω διαπίστωση της Επιτροπής όλες τις συνέπειες όσον αφορά τα αποτελέσματα των διακρίσεων αυτών στις σχέσεις μεταξύ αγοραστών και παραγωγών υπό την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο β', ακόμη και πριν από την επέμβαση της Επιτροπής. Επίκληση της ίδιας αυτής διαπιστώσεως μπορεί να γίνει από τους ενδιαφερομένους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.»

135. Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η Επιτροπή μπορεί με σύστασή της να επιβάλει στο κράτος μέλος όχι μόνον την υποχρέωση να τερματίσει μελλοντικώς τις δυσμενείς διακρίσεις, αλλά και την υποχρέωση να άρει τις συνέπειες παρελθουσών δυσμενών διακρίσεων. Αυτού του είδους η υποχρέωση δεν έρχεται σε αντίθεση με τον χαρακτήρα της συστάσεως ως πράξεως που αφορά το μέλλον. Πράγματι, το κράτος μέλος αναλαμβάνει την υποχρέωση να προβεί σε ορισμένες μελλοντικές ενέργειες προκειμένου να άρει τις συνέπειες μιας παράνομης καταστάσεως που υπήρχε κατά το παρελθόν.

136. Η Επιτροπή θα μπορούσε να υποχρεώσει το κράτος μέλος π.χ. να μεριμνήσει για την αποκατάσταση των οικονομικών ζημιών τις οποίες υπέστησαν οι πωλητές που ήσαν σε μειονεκτικότερη θέση λόγω των δυσμενών διακρίσεων ως προς το ύψος των τιμών. Εφόσον το ίδιο το κράτος ή κάποιος από τους οργανισμούς του ευθύνεται για τη δυσμενή διάκριση [37], το κράτος θα μπορούσε υπό ορισμένες προϋποθέσεις να υποχρεωθεί στην καταβολή αποζημιώσεων.

37 — Εν πάση περιπτώσει, κατά το κρίσιμο εν προκειμένω χρονικό διάστημα από 1986 έως 1ης Απριλίου 1990 η αγορά άνθρακα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας εναπέκειτο στην κρατική CEGB. Περαιτέρω, είναι προφανές ότι και η κυβέρνηση επηρέαζε σημαντικά τη διαμόρφωση των τιμών, πράγμα το οποίο προκύπτει από το γεγονός ότι το 1990 διαπραγματεύτηκε με την NALOO για τις τιμές και ότι αυτή τελικώς καθόρισε το ύψος τους μονομερώς.

137. Το γεγονός ότι το Δικαστήριο είχε κυρίως υπόψη του την κατάσταση κατά την οποία το ίδιο το κράτος έμμεσα ή άμεσα ευθύνεται για τις δυσμενείς διακρίσεις προκύπτει και από τις περαιτέρω αναπτύξεις της αποφάσεως Hopkins. Πράγματι, το Δικαστήριο στο τέλος της σκέψεως 19 τονίζει ότι οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούσαν να επικαλεσθούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων τις διαπιστώσεις στις οποίες προβαίνει η Επιτροπή στο πλαίσιο μιας συστάσεως. Επιπλέον, το Δικαστήριο μνημονεύει ρητώς στη σκέψη 28 τη νομολογία σχετικά με την άμεση ισχύ των οδηγιών. Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία οι οδηγίες αναπτύσσουν την άμεση ισχύ τους καταρχήν μόνο μεταξύ ιδιωτών και κράτους, όχι όμως και μεταξύ ιδιωτών [38].

138. Οι αναιρεσείουσες φρονούν ότι η παραπομπή του Δικαστηρίου με την απόφαση Hopkins στις διαπιστώσεις της Επιτροπής σχετικά με το παρελθόν πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η Επιτροπή μπορεί μόνο στο πλαίσιο μιας συστάσεως, με την οποία αναθέτει στο κράτος μέλος της υποχρέωση να εξαλείψει τις δυσμενείς διακρίσεις μελλοντικώς, να εξετάσει και παραβάσεις που διαπράχθηκαν στο παρελθόν.

139. Ωστόσο, αυτό δεν προκύπτει από την απόφαση Hopkins. Η εσφαλμένη ερμηνεία οφείλεται ενδεχομένως στο γεγονός ότι η Επιτροπή παρέθεσε ανακριβώς το σχετικό χωρίο της αποφάσεως Hopkins στο σημείο 11 της προσβαλλομένης αποφάσεώς της, αναφέροντας ότι η *Επιτροπή* μπορεί να συναγάγει συνέπειες από την ύπαρξη δυσμενούς διακρίσεως πριν από την παρέμβασή της. Στην πραγματικότητα όμως το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η Επιτροπή μπορεί με τη σύστασή της να υποχρεώσει το *κράτος μέλος* να συναγάγει τις συνέπειες από παρελθούσες παραβάσεις.

140. Εξάλλου, είναι αμφίβολο το κατά πόσον το Δικαστήριο έθεσε ως προϋπόθεση ότι η υποχρέωση του κράτους μέλους να άρει τις συνέπειες της δυσμενούς διακρίσεως μπορεί να επιβληθεί μόνον από κοινού με την υποχρέωση να τερματίσει τη δυσμενή διάκριση στο μέλλον. Η ερμηνεία αυτή δεν βρίσκει κανένα έρεισμα στο προπαρατεθέν χωρίο της αποφάσεως Hopkins. Αντιθέτως, το Δικαστήριο μνημονεύει και τις δύο δυνατότητες (τερματισμός της δυσμενούς διακρίσεως για το μέλλον και άρση των συνεπειών των δυσμενών διακρίσεων που σημειώθηκαν κατά το παρελθόν).

141. Το επιχείρημα των αναιρεσειουσών στηρίζεται προφανώς στην παραδοχή ότι περιεχόμενο της συστάσεως μπορεί να είναι, λόγω του μελλοντικού χαρακτήρα της, μόνον η απαγόρευση μιας (εισέτι διαρκούσας) δυσμενούς διακρίσεως, καθώς και η περαιτέρω παραδοχή ότι η Επιτροπή μπορεί να προβεί σε μεμονωμένες διαπιστώσεις για το παρελθόν μόνον υπό τη μορφή αποφάσεων προς έκδοση των οποίων το άρθρο 63, παράγραφος 1, δεν παρέχει εξουσιοδότηση. Συναφώς, οι αναιρεσείουσες δεν λαμβάνουν υπόψη τους ότι η Επιτροπή μπορούσε υπό τη μορφή συστάσεως να επιβάλει και την υποχρέωση άρσεως των συνεπειών των δυσμενών διακρίσεων που σημειώθηκαν κατά το παρελθόν και να προβεί στις απαιτούμενες για τη σύσταση αυτή διαπιστώσεις σχετικά με προγενέστερες χρονικές περιόδους.

38 — Αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1994, Faccini Dori (Συλλογή 1194, σ. I-3325, σκέψη 20), και της 14ης Σεπτεμβρίου 2000, C-343/98, Collino και Chiappero (Συλλογή 2000, σ. I-6659, σκέψεις 20 και 21)· διάταξη της 24ης Οκτωβρίου 2002, C-233/01, RAS (Συλλογή 2002, σ. I-9411, σκέψη 19).

142. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, όταν υποβλήθηκε προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο στο πλαίσιο της υποθέσεως Hopkins, οι δυσμενείς διακρίσεις είχαν ήδη τερματιστεί προ ετών. Επομένως, η διαπίστωση του Δικαστηρίου ότι η Επιτροπή μπορεί να υποχρεώσει το κράτος μέλος να συναγάγει τις συνέπειες των δυσμενών διακρίσεων που σημειώθηκαν κατά το παρελθόν δεν θα είχε καμία πρακτική σημασία για την υπόθεση Hopkins, εφόσον η υποχρέωση αυτή μπορούσε να επιβληθεί μόνον ταυτόχρονα με την υποχρέωση άρσεως μιας εισέτι διαρκούσας δυσμενούς διακρίσεως. Επομένως, διαπιστώνεται ότι κατά την εκτίμηση του Δικαστηρίου αμφότερα τα εν λόγω μέτρα μπορούσαν να ληφθούν και ανεξάρτητα το ένα από το άλλο.

143. Αμφίβολο είναι το κατά πόσον οι εκτιμήσεις του Δικαστηρίου στη σκέψη 19 της αποφάσεως Hopkins αποκτούν ενδεχομένως διαφορετικό περιεχόμενο υπό το πρίσμα της όλης συνάφειας της αποφάσεως. Πράγματι, το προπαρατεθέν χωρίο αντιφάσκει εκ πρώτης όψεως με τη διαπίστωση στη σκέψη 27 της αποφάσεως Hopkins ότι οι ιδιώτες δεν μπορούν να επικαλεσθούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων την ασυμβατότητα των δυσμενών διακρίσεων με το άρθρο 63, παράγραφος 1, καθό μέτρο οι δυσμενείς αυτές διακρίσεις δεν απετέλεσαν αντικείμενο συστάσεως απευθυνομένης προς τις ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις. Επομένως, εφόσον η διάταξη δεν είναι απευθείας εφαρμοστέα υπέρ των ιδιωτών, είναι αμφίβολο αν η διάταξη αυτή μπορεί να αντιταχθεί στον αγοραστή ο οποίος εφαρμόζει τους εισάγοντες δυσμενείς διακρίσεις όρους πριν επιληφθεί του ζητήματος η Επιτροπή. Ωστόσο, αυτό συμβαίνει όταν η Επιτροπή διαπιστώνει αναδρομικά παραβάσεις του άρθρου 63, παράγραφος 1 και υποχρεώνει το κράτος μέλος να άρει τις συνέπειές τους.

144. Ωστόσο, αυτή η φαινομενική αντίφαση εξηγείται ως εξής. Η απαγόρευση του άρθρου 63, παράγραφος 1, έχει ως άμεση συνέπεια ότι οι αγοραστές ενεργούν παρανόμως εφόσον εφαρμόζουν τιμές που εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις. Επομένως, οι διαπιστώσεις της Επιτροπής δεν έχουν συστατικό, αλλά απλώς αναγνωριστικό χαρακτήρα και, ως εκ τούτου, μπορούν να εκτείνονται και σε παραβάσεις που σημειώθηκαν κατά το παρελθόν. Ωστόσο, η Επιτροπή έχει διακριτική ευχέρεια κατά τον καθορισμό των έννομων συνεπειών οι οποίες απορρέουν από την παράνομη συμπεριφορά. Μόνον αν η Επιτροπή θεωρεί σκόπιμο, κατόπιν συνεκτιμήσεως της σοβαρότητας και της διάρκειας της παραβάσεως καθώς και της καταστάσεως στην οικεία αγορά, να υποχρεώσει το κράτος μέλος να άρει τις συνέπειες της παραβάσεως, μπορεί ο ιδιώτης να επικαλεσθεί την αντίστοιχη σύσταση της Επιτροπής ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

145. Τέλος, θα πρέπει να εξετασθεί και το αν η ανωτέρω παρατιθέμενη ερμηνεία της σκέψεως 19 της αποφάσεως Hopkins συνάδει με το άρθρο 63, παράγραφος 1. Όπως ανέφερα στην αρχή, από τη διατύπωση της διατάξεως προκύπτει ότι η παράβαση πρέπει να εξακολουθεί να υφίσταται κατά τον χρόνο που επιλαμβάνεται του ζητήματος η Επιτροπή.

146. Πέραν από τη διατύπωση της διατάξεως, πρέπει να συνεκτιμάται κατά την ερμηνεία της κυρίως η πρακτική αποτελεσματικότητά της, την οποία και το Δικαστήριο έλαβε υπόψη του στην προπαρατεθείσα σκέψη. Η απαγόρευση των εισαγουσών δυσμενείς διακρίσεις πρακτικών στα άρθρα 4, στοιχείο β', και 63, παράγραφος 1, δεν θα είχε αρκούντως αποτρεπτική δύναμη αν οι επιχειρήσεις υποχρεώνονταν να μετα-

βάλουν τη συμπεριφορά τους μόνο για το μέλλον, κατόπιν σχετικής συστάσεως της Επιτροπής προς το κράτος μέλος, και αν δεν ήταν δυνατόν να τιμωρηθούν οι παραβάσεις που σημειώθηκαν κατά το παρελθόν [39].

147. Οι δυσμενείς διακρίσεις εις βάρος διαφόρων επιχειρήσεων στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό. Η προτιμόμενη επιχείρηση αποκτά έναντι των ανταγωνιστών της ένα πλεονέκτημα το οποίο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί επίσης — εφόσον παρέχεται από κρατικούς πόρους — ως ενίσχυση. Η νομολογία του Δικαστηρίου έχει προ πολλού αναγνωρίσει ότι η Επιτροπή μπορεί να επιβάλει την υποχρέωση αναζητήσεως των παρανόμως χορηγηθεισών κρατικών ενισχύσεων προκειμένου να επαναφέρει την προγενέστερη κατάσταση (του ανταγωνισμού), μολονότι αυτό δεν προβλέπεται ρητώς στο άρθρο 88 ΕΚ [40]. Αυτό ισχύει και για ενισχύσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚΑΧ [41]. Η ανωτέρω νομική συλλογιστική μπορεί να ισχύσει και στην παρούσα περίπτωση. Βάσει της συλλογιστικής αυτής, η πρακτική αποτελεσματικότητα των άρθρων 4, στοιχείο β', και 63, παράγραφος 1, ενισχύεται από το γεγονός ότι η Επιτροπή μπορεί να υποχρεώσει το κράτος μέλος να συναγάγει τις συνέπειες από τις παρελθούσες παραβάσεις της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων προκειμένου να αποκαταστήσει την ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού.

148. Επομένως, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή διαθέτει βάσει του άρθρου 63, παράγραφος 1, την εξουσία να υποχρεώνει υπό τη μορφή συστάσεως το κράτος μέλος να λαμβάνει μέτρα για την άρση των συνεπειών, από παραβάσεις των αγοραστών, της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων. Η εξουσία αυτή υπάρχει και στην περίπτωση που οι παραβάσεις δεν υφίσταντο πλέον κατά το χρόνο εκδόσεως της αντίστοιχης συστάσεως, η Επιτροπή όμως πρέπει να λαμβάνει υπόψη της την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων. Η εξουσία αυτή περιλαμβάνει το δικαίωμα της Επιτροπής να προβαίνει σε αντίστοιχες έρευνες για προγενέστερα χρονικά διαστήματα. Επομένως, ο προβαλλόμενος κατά της διαπιστώσεως αυτής του Πρωτοδικείου λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτέος.

149. Επομένως, παρέλκει η εξέταση του ζητήματος αν η αρχή της αποτελεσματικής έννομης προστασίας των αγοραστών που υπέστησαν δυσμενείς διακρίσεις παρέχει επίσης αντίστοιχη εξουσία στην Επιτροπή.

ii) Εξουσίες της Επιτροπής βάσει του άρθρου 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ

150. Το Πρωτοδικείο κατέληξε στο ίδιο συμπέρασμα και όσον αφορά το άρθρο 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Συναφώς, επιβάλλεται αφενός η διαπίστωση ότι οι εκτιμήσεις του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της αποφάσεως Hopkins αφορούσαν μόνον το άρθρο 63, παράγραφος 1. Αφετέρου, πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 66,

39 — Συναφώς, δεν έχει εξάλλου διευκρινιστεί αν η Επιτροπή θα μπορούσε να τιμωρήσει τέτοιου είδους παραβάσεις διά της επιβολής προστίμου μεταξύ άλλων, βάσει του άρθρου 64 της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

40 — Αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 1973, 70/72, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 609, σκέψη 13), και της 4ης Απριλίου 1995, C-348/93, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1995, σ. I-673, σκέψη 26).

41 — Απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2001, C-390/98, Banks (Συλλογή 2001, σ. I-6117, σκέψεις 73 έως 75).

παράγραφος 7, εν αντιθέσει προς το άρθρο 63, παράγραφος 1, προβλέπει την έκδοση συστάσεων απευθυνομένων προς τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και όχι προς τα κράτη μέλη. Η έκδοση αποφάσεων αποκλείεται κατ' αρχάς σύμφωνα με το άρθρο 66, παράγραφος 7, πρώτη περίοδος όπως ακριβώς και σύμφωνα με το άρθρο 63, παράγραφος 1 [42].

151. Από τη διατύπωση του άρθρου 66, παράγραφος 7, προκύπτει σαφέστερα ότι η διάταξη αφορά την άρση του προβλήματος στο μέλλον. Ως εκ τούτου, σκοπός της συστάσεως της Επιτροπής είναι να εμποδίσει τις επιχειρήσεις να εκμεταλλευτούν τη δεσπόζουσα θέση τους προς επίτευξη σκοπών που αντιβαίνουν στη Συνθήκη. Και η δυνατότητα της Επιτροπής να παρεμβαίνει υπό τη μορφή αποφάσεων εκδιδομένων βάσει του άρθρου 66, παράγραφος 7, δεύτερη περίοδος, σε περίπτωση μη εκτελέσεως της συστάσεώς της, καθορίζοντας απευθείας τους όρους συναλλαγής, αποτελεί επιχείρημα υπέρ της απόψεως ότι η αρμοδιότητα της Επιτροπής αφορά μόνον το μέλλον.

152. Ωστόσο, και εν προκειμένω ισχύουν οι ίδιες εκτιμήσεις που ισχύουν για το άρθρο 63, παράγραφος 1. Από το γράμμα του άρθρου 66, παράγραφος 7, προκύπτει ότι η Επιτροπή μπορεί να υποχρεώσει με σύστασή της την επιχείρηση να άρει αναδρομικώς τις συνέπειες της καταχρηστικής συμπεριφοράς της.

153. Η εξουσία αυτή βαίνει μεν πέραν των εξουσιών της Επιτροπής να τιμωρεί τις παραβάσεις του άρθρου 82 ΕΚ, πλην όμως το άρθρο 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ παρουσιάζει δύο βασικές διαφορές σε σχέση με το άρθρο 82 ΕΚ, οι οποίες δικαιολογούν αυτές τις εκτεταμένες εξουσίες. Πρώτον, οι ιδιώτες δεν μπορούν να επικαλεστούν απευθείας το άρθρο 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να ασκήσουν αγωγή αποζημιώσεως, εφόσον δεν έχει επιληφθεί του ζητήματος η Επιτροπή [43]. Δεύτερον, το άρθρο 66, παράγραφος 7, πρώτη περίοδος, δεν προβλέπει κατά τα λοιπά καμία κύρωση — όπως την επιβολή προστίμου — για ήδη τερματισθείσες κατά το παρελθόν παραβάσεις. Το άρθρο 66, παράγραφος 7, δεύτερη περίοδος, παραπέμπει μεν στα άρθρα 58, 59 και 64 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, τα οποία αφορούν την επιβολή προστίμων, πλην όμως η Επιτροπή μπορεί να στηριχθεί στις διατάξεις αυτές μόνο σε περίπτωση μη τηρήσεως αποφάσεώς της κατά την έννοια του άρθρου 66, παράγραφος 7, δεύτερη περίοδος. Ωστόσο η Επιτροπή δεν μπορεί να επιβάλει απευθείας πρόστιμο για παρελθούσες παραβάσεις όπως αυτό είναι δυνατό βάσει του άρθρου 82 ΕΚ, σε συνδυασμό με το άρθρο 15, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 17.

42 — Βλ. συναφώς ανωτέρω σημεία 132 επ.

43 — Απόφαση Banks (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 6, σκέψη 19). Αντιθέτως, βλ. σχετικά με την απευθείας εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ: αποφάσεις της 30ής Ιανουαρίου 1974, 127/73 BRT (Συλλογή τόμος 1974, σ. 35, σκέψεις 15 έως 17), και της 28ης Φεβρουαρίου 1991, C-234/89, Διημίτης (Συλλογή 1991, σ. I-935, σκέψη 45).

154. Ως εκ τούτου, προς διασφάλιση της πρακτικής αποτελεσματικότητας η Επιτροπή επιβάλλεται να εξακολουθεί να έχει τη δυνατότητα να επιλαμβάνεται βάσει του άρθρου 66, παράγραφος 7, ήδη τερματισθεισών παραβάσεων και να υποχρεώνει με σύστασή της την επιχείρηση να άρει τις συνέπειες της παραβάσεως.

155. Το γεγονός ότι οι συστάσεις πρέπει να απευθύνονται σύμφωνα με το άρθρο 66, παράγραφος 7 στην ίδια την επιχείρηση δεν αναιρεί την εξουσία της Επιτροπής να διενεργεί έρευνες για ήδη τερματισθείσες παραβάσεις και, εφόσον παρίσταται ανάγκη, να εκδίδει συστάσεις. Εξάλλου, η Επιτροπή, κατά την άσκηση της διακριτικής της ευχέρειας σχετικά με το αν θα εκδώσει σύσταση και σχετικά με το ποιους στόχους θα θέσει στον αποδέκτη της συστάσεως, υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη της τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης [44].

156. Επομένως, και αυτός ο λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτέος καθό μέτρο στρέφεται κατά της διαπιστώσεως του Πρωτοδικείου σχετικά με τις εξουσίες της Επιτροπής βάσει του άρθρου 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ

44 — Σχετικά με τον τρόπο που μπορεί να ληφθεί αντιστοίχως υπόψη η απόφαση 715/78 περί παραγραφής σε θέματα διώξεως και εκτελέσεως στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚΑΧ, βλ. ανωτέρω σημεία 103 επ.

iii) Επί της παραλείψεως της Επιτροπής να εξετάσει τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ

157. Η Επιτροπή κατέληξε με την προσβαλλόμενη απόφασή της ότι το άρθρο 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ δεν εφαρμόζεται επί τού καθορισμού των τελών για τη χορήγηση αδείας εξορύξεως άνθρακα, διότι η διάταξη αυτή, όπως και το άρθρο 81 ΕΚ, καλύπτει μόνον περιορίζουσες τον ανταγωνισμό συμφωνίες, ενώ η μονομερής κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως εμπίπτει στο άρθρο 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Το Πρωτοδικείο δεν εξέτασε το αν μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 65, δεδομένου ότι εν πάση περιπτώσει η συμπεριφορά της BC ενέπιπτε, κατά την εκτίμησή του, στο άρθρο 66 παράγραφος 7.

158. Η εκτίμηση αυτή του Πρωτοδικείου θα ήταν βάσιμη μόνο στην περίπτωση που και το άρθρο 65 προέβλεπε τις ίδιες έννομες συνέπειες με αυτές που προβλέπει το άρθρο 66, παράγραφος 7. Ωστόσο, αυτό δεν συμβαίνει. Σύμφωνα με το άρθρο 65, παράγραφος 5, η Επιτροπή μπορεί να επιβάλει απευθείας πρόστιμα σε επιχειρήσεις οι οποίες προβαίνουν σε περιορίζουσες τον ανταγωνισμό και, ως εκ τούτου, άκυρες συμφωνίες, πράγμα το οποίο σύμφωνα με το άρθρο 66, παράγραφος 7, δεύτερη περίοδος, είναι δυνατό μόνον ως κύρωση για τη μη συμμόρφωση με απόφαση της Επιτροπής. Περαιτέρω, η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει αποφάσεις βάσει του άρθρου 65 προκειμένου να διαπιστώσει την ακυρότητα μιας συμφωνίας. Ως εκ τούτου, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο παραλείποντας να εξετάσει τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 65.

4. Επί της υποχρεώσεως της Επιτροπής να εξετάσει την καταγγελία σχετικά με τα οικονομικά έτη 1986/87 έως 1989/90

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

159. Ο κυριότερος λόγος αναιρέσεως για την Επιτροπή είναι το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο εσφαλμένως και άνευ επαρκούς δικαιολογίας υπέλαβε στη σκέψη 85 της αναιρεισιβαλλομένης αποφάσεως ότι η Επιτροπή είχε την υποχρέωση να εξετάσει την καταγγελία. Από τη διάταξη που εκδόθηκε στην υπόθεση T-367/94, British Coal Corporation κατά Επιτροπής [45], την οποία μόνον το Πρωτοδικείο παραθέτει, δεν προκύπτει ότι υπάρχει μια τέτοιου είδους υποχρέωση. Και το γεγονός ότι η Επιτροπή, λόγω της μη άμεσης ισχύος των άρθρων 63, παράγραφος 1, και 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, είναι αρμόδια μόνο για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών δεν θεμελιώνει καμία υποχρέωση προς ενέργεια.

160. Η Επιτροπή συνέχυσε την υποχρέωση της Επιτροπής να εξετάζει επιμελώς τις καταγγελίες — υποχρέωση την οποία η Επιτροπή ουδόλως αμφισβητεί — με την υποτιθέμενη υποχρέωση να διενεργεί έρευνα κατόπιν καταγγελίας. Το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο δεν θέλησε πράγματι να αναφερθεί μόνο στην πρώτη υποχρέωση προκύπτει από τα επόμενα χωρία της αποφάσεώς του. Ειδικότερα, η αιτίαση του Πρωτοδικείου ότι η Επιτροπή δεν αιτιολόγησε την εκτίμησή της ότι δεν υπήρχε παράβαση του άρθρου 63, παράγραφος 1, καθιστά σαφές ότι το Πρωτοδικείο έλαβε πράγματι ως αφετηρία της συλλογιστικής του ότι η Επιτροπή είχε την υποχρέωση να προβεί σε έρευνα της καταγγελίας.

161. Οι λοιπές αναιρεσείουσες συμμερίζονται την άποψη της Επιτροπής. Επιπλέον, τονίζουν ότι η διενέργεια ερευνών από την Επιτροπή σχετικά με το απώτατο παρελθόν δεν είναι προς το συμφέρον της Κοινότητας και, εκ του λόγου αυτού και μόνον, η Επιτροπή δεν έχει αυτού του είδους την υποχρέωση.

162. Η NALOO φρονεί ότι η Επιτροπή υποχρεούται να αποφανθεί επί της καταγγελίας. Λόγω της αποκλειστικής αρμοδιότητάς της για εφαρμογή των άρθρων 63, παράγραφος 1, και 66, παράγραφος 7, δεν είναι δυνατή η άσκηση αγωγής αποζημιώσεως ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων σε περίπτωση αδράνειας της Επιτροπής και, ως εκ τούτου, δεν διασφαλίζεται η παροχή αποτελεσματικής έννομης προστασίας.

β) Εκτίμηση

163. Κατά πάγια νομολογία [46], η Επιτροπή υποχρεούται να εξετάζει επιμελώς τις

45 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 17.

46 — Απόφαση Rendo κ.λπ. κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 23, σκέψη 27), διάταξη της 16ης Σεπτεμβρίου 1997, C-59/96 P, Koelman κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. I-4809, σκέψη 39), και απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1992, T-24/90, Automec κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-2223, σκέψη 79).

καταγγελίες, όπως άλλωστε και η ίδια παραδέχεται. Ο καταγγέλλων δεν έχει έναντι της Επιτροπής — εν πάση περιπτώσει σε περίπτωση υποβολής καταγγελίας για παραβάσεις των κανόνων της Συνθήκης ΕΚ που διέπουν τον ανταγωνισμό — καμία αξίωση όπως η Επιτροπή διενεργήσει έρευνα ή τιμωρήσει και μάλιστα με οριστική απόφασή της τις καταγγελλόμενες παραβάσεις [47]. Αντιθέτως, εναπόκειται στην κατά καθήκον ασκούμενη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής να εξετάσει αν και σε ποιο βαθμό θα αντλήσει συνέπειες από την καταγγελία, υποχρεούται όμως να εκθέσει στον καταγγέλλοντα, εφόσον παρίσταται ανάγκη, τους λόγους για τους οποίους φρονεί ότι η καταγγελία δεν χρήζει περαιτέρω έρευνας [48].

164. Στο πλαίσιο της βάσει της διακριτικής της ευχέρειας εκδιδόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή πρέπει να σταθμίζει διάφορα αντιτιθέμενα μεταξύ τους συμφέροντα. Πρωτίστως, υπάρχει το κοινοτικό συμφέρον προς δίωξη της παραβάσεως. Επίσης, η Επιτροπή μπορεί να λάβει υπόψη της και το συμφέρον των επιχειρηματιών που πλήττονται από τον περιορισμό του ανταγωνισμού και, ειδικότερα, το συμφέρον του καταγγέλλοντος.

165. Είναι αμφίβολον το κατά πόσον το Πρωτοδικείο παραβίασε τις αρχές αυτές υπολαμβάνοντας ότι η Επιτροπή υποχρεούται να διενεργήσει έρευνα, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή. Το Πρωτοδικείο έκρινε στη σκέψη 85 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως: «Εφόσον [...] έχει τη δυνατότητα να εξετάσει την καταγγελία της NALOO έναντι των προβαλλομένων παραβάσεων για τις χρήσεις 1986/1987 έως 1989/1990, η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη να προβεί σε μια τέτοια εξέταση [...]» [49].

166. Ως εκ τούτου, το Πρωτοδικείο απλώς μνημόνευσε την υποχρέωση της Επιτροπής να εξετάσει επιμελώς τις καταγγελίες (to consider the complaint/to undertake that examination). Το Πρωτοδικείο δεν απαίτησε από την Επιτροπή να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες. Αυτό καθίσταται σαφές και με την παραπομπή στη διάταξη που εκδόθηκε επί της υποθέσεως Τ-367/94. Πράγματι, και στην παρατιθέμενη από το Πρωτοδικείο σκέψη της διατάξεως — η οποία περιέχει πολυάριθμες παραπομπές στη νομολογία — γίνεται λόγος μόνο για την υποχρέωση της Επιτροπής να εξετάζει τις καταγγελίες.

167. Το ενδεχόμενο να θέτει το Πρωτοδικείο, στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτιολογίας αποφάσεως της Επιτροπής, εμμέσως και άλλες απαιτήσεις θα πρέπει να εξετασθεί κατά την έρευνα του τέταρτου λόγου αναιρέσεως.

168. Η NALOO υποστηρίζει ότι η Επιτροπή υποχρεούται να αποφαίνεται επί της ουσίας

47 — Απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 1979, 125/78, GEMA κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1979/ΙΙ, σ. 537, σκέψη 17), διάταξη Koelman (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 46, σκέψη 39), απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Ιανουαρίου 1995, Τ-114/92, BEMIM κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. ΙΙ-147, σκέψη 62).

48 — Βλ. συναφώς ανωτέρω σημεία 179 και 217.

49 — Στη γλώσσα διαδικασίας το χωρίο αυτό έχει ως εξής: «Since it has power [...] to consider NALOO's complaint relating to the infringements alleged to have occurred in the years 1986/1987 to 1989/1990, the Commission was bound to undertake that examination [...]».

σχετικά με τις καταγγελλόμενες παραβάσεις των άρθρων 63, παράγραφος 1, και 66, παράγραφος 7, προκειμένου να καθίσταται δυνατή η άσκηση αγωγών αποζημιώσεως. Ως εκ τούτου, η NALOO βαίνει πέραν των όσων διαπίστωσε το Πρωτοδικείο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, χωρίς να έχει προσβάλει την απόφαση ως προς το σημείο αυτό με δική της αίτηση αναιρέσεως. Επομένως, θα διευρυνόταν απαραδέκτως το αντικείμενο της αναιρετικής διαδικασίας στην περίπτωση που το Δικαστήριο εξέταζε την επιχειρηματολογία αυτήν.

169. Συνεπώς, δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο περιέγραψε ορθώς τις υποχρεώσεις της Επιτροπής, αυτός ο λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί. Η περαιτέρω υποχρέωση της Επιτροπής να αιτιολογεί την απόφασή της θα εξετασθεί αναλυτικότερα στο πλαίσιο της έρευνας του τέταρτου λόγου αναιρέσεως[50].

5. Επί της νομιμότητας της προσβαλλομένης αποφάσεως

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

170. Η IP και η PG φρονούν ότι η απόφαση της Επιτροπής είναι επαρκώς αιτιολογημένη στον βαθμό που η Επιτροπή αρνήθηκε να προβεί σε έρευνα για την καταγγελθείσα δυσμενή διάκριση ως προς το ύψος των τιμών που είχε σημειωθεί κατά το παρελθόν, διότι δεν είχε την προς τούτο απαιτούμενη εξουσία.

171. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση είναι εσφαλμένη διότι το Πρωτοδικείο δέχτηκε σχετικά με τη δυσμενή διάκριση ως προς το ύψος των τιμών την ύπαρξη πλημμελούς αιτιολογίας. Η Επιτροπή ουδόλως εξέτασε την καταγγελία ως προς το σημείο αυτό διότι έκρινε ότι δεν είχε εξουσία προς έρευνα παρελθουσών παραβάσεων. Επομένως, δεν μπορεί να της προσαφθεί ότι δεν αιτιολόγησε την εκτίμησή της ότι δεν υπήρχε δυσμενής διάκριση.

172. Όσον αφορά τα τέλη για την άδεια εξορύξεως άνθρακα, η Επιτροπή και η BC τονίζουν ότι κακώς το Πρωτοδικείο θεώρησε ότι η Επιτροπή χαρακτήρισε με την απόφαση του 1991, ήτοι με την προηγηθείσα αλληλογραφία, τα τέλη ως υπέρμετρα υψηλά. Η Επιτροπή διαπίστωσε μεν με την απόφαση του 1991 ότι ο ισχύον από 1ης Απριλίου 1990 συντελεστής τελών δεν ήταν υπέρμετρα υψηλός, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι οποιοσδήποτε άλλος συντελεστής είναι ακατάλληλος. Η άποψη που διατυπώθηκε στην από 28 Αυγούστου 1990 επιστολή ότι το τέλος ύψους 7GBP/t είναι ακατάλληλο είχε προσωρινό και μόνο χαρακτήρα, όπως έκρινε το Πρωτοδικείο με την απόφασή του NALOO I. Η ίδια η NALOO με την από 13 Μαΐου 1988 επιστολή της αναγνώρισε ως εύλογο τον προϊσχύσαντα συντελεστή ύψους 11 GBP/t.

173. Επίσης, η Επιτροπή ουδέποτε προέβη σε έρευνες σχετικά με την κερδοφορία των λειτουργούντων βάσει αδείας υπαίθριων ορυχείων, δεδομένου ότι η NALOO δεν είχε

50 — Βλ. κατωτέρω σημείο 179 καθώς και σημεία 217 επ..

παράσχει στοιχεία σχετικά με το κόστος παραγωγής των μελών της. Το Πρωτοδικείο έκρινε με την απόφαση NALOO I ότι τα συμπεράσματα που συνήγαγε η NALOO σχετικά με τους προϊσχύσαντες όρους, στηριζόμενη στους μεταγενεστέρως ισχύσαντες όρους, δεν αποτελούν επαρκές αποδεικτικό στοιχείο για την ύπαρξη υπέρμετρα υψηλών τελών.

174. Η BC συμπληρώνει ότι το Πρωτοδικείο, απαιτώντας από την Επιτροπή να διευκρινίσει τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι τα τέλη δεν ήσαν καταχρηστικά, μετακύλισε το βάρος αποδείξεως για την ύπαρξη των παραβάσεων από τους προσφεύγοντες στην Επιτροπή.

175. Αντιθέτως, η NALOO φρονεί ότι προς απόδειξη της υπάρξεως υπέρμετρα υψηλών τελών βασίστηκε σε ανάλυση της κερδοφορίας των υπαίθριων ορυχείων της BC, στην οποία και η ίδια η Επιτροπή στήριξε την απόφασή της του 1991. Η Επιτροπή αρνείται τον ισχυρισμό αυτόν. Θεωρεί ότι αναφέρθηκε στην κερδοφορία των υπαίθριων ορυχείων της BC μόνον προκειμένου να αποδείξει τη σχετική βελτίωση της θέσεως των επιχειρήσεων που είχαν άδεια λειτουργίας, όχι όμως ως κριτήριο για την εκτίμηση της νομιμότητας του ύψους των τελών.

176. Η NALOO υποστηρίζει περαιτέρω ότι η Επιτροπή διέθετε κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως του 1991 τα αντίστοιχα αριθμητικά στοιχεία για το χρονικό διάστημα προ της 1ης Απριλίου 1990 και ότι διαπίστωσε ότι τα τέλη δεν ήσαν έκτοτε πλέον υπέρμετρα υψηλά. Η διαπίστωση αυτή εμπεριέχει ταυτόχρονα και τη διαπίστωση ότι τα τέλη ήσαν προηγουμένως υπέρμετρα υψηλά. Επομένως, ορθώς το Πρωτοδικείο δέχτηκε την ύπαρξη πλημμελούς αιτιολογίας, διότι η Επιτροπή αιτιολόγησε την απόρριψη της καταγγελίας, παρά το γεγονός ότι γνώριζε τα στοιχεία αυτά, ελλείψει αποδεικτικών στοιχείων σχετικών με την ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 66, παράγραφος 7.

177. Η NALOO υποστηρίζει ότι εν πάση περιπτώσει προσκόμισε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία με την καταγγελία του 1994. Οι επικρίσεις τις οποίες διέλαβε το Πρωτοδικείο στην απόφαση NALOO I σχετικά με τη μέθοδο αποδείξεως δεν ισχύουν για τη μέθοδο που εφαρμόσθηκε το 1994.

β) Εκτίμηση

i) Επί των εισαγουσών δυσμενείς διακρίσεις τιμών

178. Είναι αληθές ότι η Επιτροπή υποχρεούται να παραθέτει μια κατανοητή αιτιολογία προκειμένου να διευκρινίζει τους λόγους για τους οποίους απορρίπτει την καταγγελία [51].

51 — Απόφαση της 4ης Μαρτίου 1999, C-119/97 P, SFEI κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. I-1341, σκέψεις 89 επ.).

179. Ωστόσο, όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή, δεν προέβη με την προσβαλλόμενη απόφαση σε καμία διαπίστωση σχετικά με το αν υπήρχαν κατά τα οικονομικά έτη 1986/87 έως 1989/90 παραβάσεις του άρθρου 63, παράγραφος 1, διότι θεωρούσε ότι δεν έχει την απαιτούμενη προς τούτο εξουσία. Η Επιτροπή, στηριζόμενη στην άποψη αυτή, αιτιολόγησε επαρκώς την απόρριψη της καταγγελίας. Ειδικότερα, η Επιτροπή δεν είχε την υποχρέωση να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους φρονούσε ότι δεν υπήρχε δυσμενής διάκριση, εφόσον δεν θα είχε την εξουσία να προβεί σε έρευνα των παραβάσεων αυτών που σημειώθηκαν κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα.

180. Όπως όμως διαπιστώθηκε, το άρθρο 63, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ παρέχει την εξουσία στην Επιτροπή να προβαίνει σε συστάσεις προς τα κράτη μέλη και όσον αφορά παρελθούσες παραβάσεις. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή ερμήνευσε εσφαλμένως με την προσβαλλόμενη απόφασή της το περιεχόμενο της ανωτέρω διατάξεως και δεν έκανε ορθή χρήση της διακριτικής της ευχέρειας την οποία διαθέτει κατά την εκτίμηση σχετικά με το αν θα προβεί ή όχι σε έρευνα της καταγγελθείσας παραβάσεως.

181. Επομένως, δεν υπάρχει πλημμελής αιτιολογία της αποφάσεως της Επιτροπής, όπως έκρινε το Πρωτοδικείο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του, αλλά πλάνη περί το δίκαιο. Πράγματι, η Επιτροπή θα είχε την υποχρέωση να αιτιολογήσει την εκτίμησή της, ότι δεν υπάρχει δυσμενής διάκριση ως προς το ύψος των τιμών μόνον, αν είχε διενεργήσει πράγματι έρευνα σχετική με τις καταγγελθείσες παραβάσεις. Η Επιτροπή όμως δεν διενήργησε τέτοια έρευνα. Οι προσωρινές και εν πάση περιπτώσει έμμεσες διαπιστώσεις σχετικά με την κατάσταση που επικρατούσε πριν από την 1η Απριλίου 1990, οι οποίες μπορούν να συναχθούν ενδεχομένως από την απόφαση του 1991 και από την από 28 Αυγούστου 1990 επιστολή της Επιτροπής προς την Βρετανική Κυβέρνηση, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αποτέλεσμα διενεργηθείσας μετά την υποβολή της καταγγελίας από τη NALOO έρευνας, διότι η περί ης ο λόγος καταγγελία υποβλήθηκε το πρώτον το 1994.

182. Η Επιτροπή δεν είχε ούτε την υποχρέωση να προβεί σε έρευνα. Οι αρχές που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο της νομολογίας επί της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με τις υποχρεώσεις της Επιτροπής κατά την εξέταση καταγγελιών [52] ισχύουν αναλογικά για διαδικασίες σχετικές με την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού οι οποίες κινούνται βάσει της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Το γεγονός ότι το άρθρο 63, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ δεν μπορεί να εφαρμοσθεί απευθείας και ότι, ως εκ τούτου, οι πωλητές οι οποίοι υπέστησαν τις δυσμενείς διακρίσεις δεν μπορούν να προσφύγουν στα εθνικά δικαστήρια αν η Επιτροπή δεν έχει προβεί στη λήψη ορισμένων μέτρων, δεν αναιρεί τα ανωτέρω. Πράγματι, όπως ορθώς τόνισε ο γενικός εισαγγελέας N. Fennelly με τις προτάσεις του επί της υποθέσεως Hopkins, δεν πρέπει να γεννάται αξίωση αποζημιώσεως για κάθε οικονομική ζημία η οποία προκαλείται στο πλαίσιο αγορών που δυσλειτουργούν [53].

183. Εξάλλου, η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη της στο πλαίσιο της κατά διακριτική ευχέρεια εκδιδόμενης αποφάσεώς της τη σημασία που έχει η παρέμβασή της ως

52 — Βλ. τις προπαρατεθείσες στις υποσημειώσεις 46 και 47 αποφάσεις.
53 — Προπαραταθείσα στην υποσημείωση 34, σημείο 51.

προϋπόθεση γενέσεως υπέρ των ιδιωτών ορισμένων δικαιωμάτων. Αυτό όμως είναι αντίθετο προς το συμφέρον της Κοινότητας να χρησιμοποιεί τους ελάχιστους πόρους της διοικήσεως κατά προτεραιότητα για την έρευνα παραβάσεων που εξακολουθούν να υφίστανται.

184. Επομένως, το Πρωτοδικείο, προβαίνοντας στη διαπίστωση ότι η αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως είναι πλημμελής, υπέπεσε μεν σε πλάνη περί το δίκαιο, πλην όμως δεν χρειάζεται να αναιρεθεί αυτό το κεφάλαιο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εφόσον η απόφαση είναι ορθή για άλλους λόγους από αυτούς που διέλαβε το Πρωτοδικείο στο σκεπτικό του [54]. Δεδομένου ότι το τμήμα της αποφάσεως της Επιτροπής, στο οποίο εξετάζεται η παράβαση του άρθρου 63, παράγραφος 1, πρέπει να ακυρωθεί λόγω εσφαλμένης ερμηνείας της διατάξεως αυτής, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να μην αναιρεθεί ως προς το σημείο αυτό.

ii) Επί του ύψους των τελών για τη χορήγηση αδείας εξορύξεως άνθρακα

185. Το Πρωτοδικείο φρονεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι πλημμελώς αιτιολογημένη και διότι η Επιτροπή δεν διευκρίνισε για ποιον λόγο μπορούσε να αποκλειστεί άνευ ετέρου ο καταχρηστικός χαρακτήρας του ισχύσαντος κατά τα οικονομικά έτη 1986/87 έως 1989/90 συντελεστή τελών, μολονότι ήταν σημαντικά υψηλότερος από αυτόν που άρχισε να ισχύει από 1ης Απριλίου 1990.

186. Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν διενήργησε κατόπιν της υποβολής της καταγγελίας του 1994 καμία έρευνα σχετικά με το ύψος των τελών που είχαν ισχύσει κατά τα επίμαχα έτη, πράγμα για το οποίο είχε μεν την εξουσία όχι όμως και την υποχρέωση. Η Επιτροπή δεν προέβη επίσης με την προσβαλλόμενη απόφασή της σε καμία διαπίστωση σχετική με τον εύλογο χαρακτήρα των τελών. Ειδικότερα, η Επιτροπή «δεν απέκλεισε άνευ ετέρου» τον καταχρηστικό χαρακτήρα του τέλους. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν χρειάζεται να αιτιολογεί τις μη γενόμενες διαπιστώσεις. Επομένως, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο δεχόμενο ότι η αιτιολογία ήταν πλημμελής.

187. Ωστόσο, είναι αμφίβολο το κατά πόσον η απόφαση του Πρωτοδικείου είναι τελικώς ορθή, διότι η απόφαση της Επιτροπής πρέπει να ακυρωθεί ως προς το σημείο αυτό για άλλους λόγους. Η Επιτροπή ερμήνευσε μεν εσφαλμένα το περιεχόμενο του άρθρου 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, δεχόμενη ότι δεν μπορούσε να παρέμβει για τερματισθείσες ήδη παραβάσεις τις διατάξεως αυτής [55]. Ωστόσο αιτιολόγησε την απόρριψη της καταγγελίας ως προς τα υπέρμετρα υψηλά τέλη εξορύξεως άνθρακα, διαφορετικά απ' ό,τι έπραξε με τον ισχυρισμό περί δυσμενούς διακρίσεως ως προς το ύψος των τιμών, όχι μόνο με την έλλειψη αρμοδιότητάς της. Αντιθέτως, η Επιτροπή απεφάνθη συμπληρωματικώς ότι τα προσκομισθέντα από τη NALOO αποδεικτικά στοιχεία δεν ήσαν επαρκή και, ως εκ τούτου, άσκησε τη διακριτική της ευχέρεια ως προς το αν έπρεπε να διενεργηθεί έρευνα. Επομένως, η εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 66, παράγραφος 7 δεν ήταν αποφασιστικής σημασίας για το αποτέλεσμα του ελέγχου της.

54 — Βλ. την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 25 νομολογία.

55 — Βλ. συναφώς ανωτέρω σημεία 151 επ.

188. Επομένως, επιβάλλεται τελικώς η διαπίστωση ότι ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να γίνει δεκτός, καθό μέτρο αφορά τις αναπτύξεις του Πρωτοδικείου σχετικά με την πλημμελή αιτιολογία που παρέθεσε η Επιτροπή στο πλαίσιο του ελέγχου των τελών για τη χορήγηση αδείας εξορύξεως άνθρακα.

6. Επί των δικονομικών ενστάσεων της BC

189. Η BC υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν εξέτασε ορισμένα σημεία της επιχειρηματολογίας της. Συναφώς, επιβάλλεται ευθύς εξαρχής η διαπίστωση ότι το Πρωτοδικείο δεν υποχρεούται να εξετάζει κάθε επιχείρημα του προσθέτως παρεμβαίνοντος, εφόσον αυτό δεν είναι αναγκαίο για την απόφασή του. Επί των σημείων που θίγει η BC, πρέπει να παρατηρήσω τα ακόλουθα.

190. Η BC φρονεί ότι το Πρωτοδικείο δεν εξέτασε την επιχειρηματολογία της σχετικά με την υποχρέωση του καταγγέλλοντος να ενεργήσει, εφόσον παρίσταται ανάγκη, σύμφωνα με το άρθρο 35 της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Ωστόσο, η BC δεν προέβαλε το επιχείρημα αυτό πρωτοδίκως, επικαλέστηκε απλώς ένα χωρίο από τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Fennelly επί της υποθέσεως Hopkins [56], στο οποίο γίνεται λόγος σχετικά με αυτή τη δυνατότητα — και όχι για μια αντίστοιχη υποχρέωση.

56 — Σημείο 51 των προτάσεων (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 34).

191. Η BC προβάλλει την αιτίαση της εκπρόθεσμης υποβολής της καταγγελίας από τη NALOO, σε συνδυασμό με την παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου, την οποία εξέτασε το Πρωτοδικείο.

192. Το Πρωτοδικείο δεν είχε την υποχρέωση να εξετάσει το επιχείρημα ότι δεν υπάρχει κοινοτικό συμφέρον για τη δίωξη των παραβάσεων, διότι η Επιτροπή, η οποία είναι αποκλειστικά υπεύθυνη για την εκτίμηση του κοινοτικού συμφέροντος δεν έθιξε το σημείο αυτό με την προσβαλλόμενη απόφασή της.

193. Το Πρωτοδικείο δεν είχε την υποχρέωση να αποφανθεί ούτε επί του ζητήματος του βάρους αποδείξεως που φέρει ο καταγγέλλων, διότι, μετά την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής από το Πρωτοδικείο λόγω πλημμελούς αιτιολογίας της, το ζήτημα αυτό δεν ετίθετο πλέον.

194. Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί καθό μέτρο στηρίζεται σε επιχειρήματα τα οποία έχω ήδη εξετάσει. Στο σημείο αυτό δεν θα εισέλθω εκ νέου στην εξέταση των λοιπών αιτιάσεων, δεδομένου ότι αυτό το έχω ήδη πράξει στο πλαίσιο της εξετάσεως των λοιπών λόγων αναιρέσεως [57].

57 — Ως προς το ζήτημα σχετικά με το ποιες νομικές πράξεις μπορεί να εκδώσει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 66, παράγραφος 7, βλ. ανωτέρω σημεία 151 και 132 επ. (αναφορικά με την αντίστοιχη προβληματική στο πλαίσιο του άρθρου 63)· ως προς την παράλειψη ελέγχου της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, βλ. ανωτέρω σημεία 158 επ.

Γ — *Συνέπειες των επιτυχώς προβληθέντων λόγων αναιρέσεως επί της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως*

195. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι μεν βάσιμος σε μεγάλο βαθμό δεδομένου ότι οι διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου σχετικά με τον ενιαίο χαρακτήρα της καταγγελίας και σχετικά με την ασφάλεια δικαίου είναι εσφαλμένες, ωστόσο αυτές οι εσφαλμένες διαπιστώσεις δεν επηρεάζουν το αποτέλεσμα του ελέγχου. Πράγματι, ο χαρακτηρισμός των δύο καταγγελιών ως ενιαίας καταγγελίας παρέσχε τη δυνατότητα στο Πρωτοδικείο να θεωρήσει ότι επρόκειτο για μια εισέτι διαρκούσα κατά τον χρόνο της υποβολής καταγγελίας παράβαση. Κατά το Πρωτοδικείο, τούτο αποτελεί προϋπόθεση προκειμένου να μπορεί να παρέμβει η Επιτροπή βάσει των άρθρων 63, παράγραφος 1, και 66, παράγραφος 7.

196. Ωστόσο, η προτεινόμενη στο σημείο αυτό ερμηνεία των διατάξεων αυτών έχει ως συνέπεια ότι δεν ασκεί επιρροή το αν εξακολουθούν να υφίστανται οι παραβάσεις. Έστω και αν οι καταγγελία του 1994 θεωρηθεί ως αυτοτελής καταγγελία, δεν εμποδίζεται η Επιτροπή να ερευνήσει βάσει της νομικής αυτής βάσεως τις παραβάσεις του άρθρου 63, παράγραφος 1, ή του άρθρου 66, παράγραφος 7, κατά τα έτη 1986 έως 1990 και ενδεχομένως να προβεί σε συστάσεις προς το κράτος μέλος ήτοι προς τις επιχειρήσεις.

197. Επομένως, δεν χρειάζεται να αναιρεθεί η απόφαση του Πρωτοδικείου ως προς το σημείο αυτό. Αντιθέτως, αρκεί να αντικατασταθεί το Πρωτοδικείο την αιτιολογία.

198. Ωστόσο, η απόφαση του Πρωτοδικείου πρέπει να αναιρεθεί καθό μέτρο το Πρωτοδικείο έκρινε περιττή την εξέταση της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Επιπλέον, πρέπει να αναιρεθεί καθό μέτρο ακύρωσε το τμήμα της αποφάσεως της Επιτροπής που αναφέρεται στο ύψος των τελών για τη χορήγηση αδείας εξορύξεως άνθρακα.

Δ — *Έκδοση οριστικής αποφάσεως επί της διαφοράς*

199. Αν το Δικαστήριο αναιρέσει την απόφαση του Πρωτοδικείου, μπορεί σύμφωνα με το άρθρο 54 του Οργανισμού ΕΚΑΧ είτε να αποφανθεί το ίδιο οριστικά επί της διαφοράς είτε να την αναπέμψει στο Πρωτοδικείο για να την κρίνει. Δεδομένου ότι η παρούσα διαφορά είναι ώριμη προς εκδίκαση, το Δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί οριστικώς επ' αυτής.

1. Επί του λόγου της προσφυγής που αφορά το άρθρο 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

200. Η NALOO φρονεί ότι οι συμφωνίες μεταξύ της BC και των επιχειρήσεων που έλαβαν άδεια για την εξόρυξη άνθρακα, στις οποίες καθορίζεται το ύψος του τέλους,

εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Προς στήριξη της απόψεώς της η NALOO παραπέμπει στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Van Gerven επί της υποθέσεως Banks [58] καθώς και στην απόφαση που εκδόθηκε επί της ίδιας υποθέσεως [59]. Δεδομένου ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται και σε πραγματικά περιστατικά που ανάγονται στο παρελθόν, η Επιτροπή, παραλείποντας να εξετάσει την αιτίαση της NALOO, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο.

201. Η Επιτροπή αντιτάσσει ότι οι συμφωνίες για τη χορήγηση αδείας εξορύξεως άνθρακα μπορούσαν μεν κατ' αρχήν να επηρεάσουν τον ανταγωνισμό και ότι, ως εκ τούτου, θα μπορούσαν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 65, πλην όμως ο καθορισμός του ύψους των τελών για τη χορήγηση της αδείας αυτής δεν αποτελεί περιορίζουσα τον ανταγωνισμό συμφωνία υπό την ανωτέρω έννοια. Ούτε και στην υπόθεση Banks το Δικαστήριο προέβη σε μια τέτοια διαπίστωση. Το ύψος του τέλους πρέπει να εκτιμάται αποκλειστικά βάσει του άρθρου 66, παράγραφος 7.

202. Η ΒC συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής και προβαίνει σε μια σύγκριση με τα άρθρα 81 και 82 ΕΚ. Κατά την άποψη της ΒC, οι συμφωνίες για υπέρμετρα υψηλές τιμές και τέλη κρίνονται σύμφωνα με τη μέχρι τούδε Νομολογία του Δικαστηρίου βάσει του άρθρου 82 ΕΚ.

58 — Προτάσεις της 27ης Οκτωβρίου 1993, C-128/92, Banks (Συλλογή 1994, σ. I-1209, I-1212, σημεία 19 έως 21).

59 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 6, σκέψεις 12 έως 14.

β) Εκτίμηση

203. Το άρθρο 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ απαγορεύει, όπως ακριβώς και το άρθρο 81 ΕΚ, τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων οι οποίες εμποδίζουν την κανονική λειτουργία του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά. Ως παραδείγματα μνημονεύονται στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού οι συμφωνίες σχετικά με το ύψος των τιμών, οι συμφωνίες σχετικά με την παραγωγή, την τεχνολογική ανάπτυξη και τις επενδύσεις καθώς και συμφωνίες κατανομής αγορών. Το κοινό στοιχείο όλων αυτών των περιπτώσεων είναι ότι πλείονες επιχειρήσεις συνάπτουν συμφωνία εις βάρος άλλων επιχειρήσεων, ιδίως των πελατών τους, και, με τον τρόπο αυτόν, περιορίζουν τον ανταγωνισμό.

204. Ως εκ τούτου, μια συμφωνία για τη χορήγηση αδείας μπορεί, όπως τονίζει ο γενικός εισαγγελέας Van Gerven στο παρατιθέμενο από τη NALOO χωρίο των προτάσεών του επί της υποθέσεως Banks, να εμπίπτει κατ' αρχήν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 65, εφόσον εξυπηρετεί π.χ. στην κατανομή των αγορών ή εφόσον εμποδίζει τρίτους να έχουν πρόσβαση σε ορισμένα προϊόντα.

205. Ο καθορισμός τέλους ως αντιπαροχής για το δικαίωμα εξορύξεως άνθρακα από ορυχείο δεν μπορεί να συγκριθεί με την ανωτέρω περίπτωση. Αν ο ένας αντισυμβαλλόμενος κατορθώσει, λόγω της δεσπόζουσας θέσεώς του, να επιβάλει υπερμέτρως υψηλά τέλη, τότε η συμφωνία δεν είναι μεν επωφελής για τον αντισυμβαλλόμενό του, ωστόσο αυτό δεν έχει άμεσα δυσμενείς για τον ανταγωνισμό συνέπειες εις βάρος τρίτων.

Η παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού δεν έγκειται στη συμπαιγνία δύο ή περισσοτέρων επιχειρήσεων, αλλά στις μονομερείς ενέργειες της επιχειρήσεως η οποία λόγω της δεσπόζουσας θέσεώς της μπορεί να υπαγορεύσει τους όρους της συμβάσεως.

206. Ο γενικός εισαγγελέας Van Gerven τονίζει, παραπέμποντας στην απόφαση Ahmed Saeed [60], ότι μια συμφωνία από την οποία καθίσταται έκδηλη η δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως είναι δυνατόν να εμπίπτει ταυτόχρονα και στο άρθρο 81 και στο άρθρο 86 ΕΚ. Αυτό όμως προϋποθέτει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις αμφοτέρων των διατάξεων.

207. Συναφώς, πρέπει να γίνει μια σαφής διάκριση μεταξύ των προϋποθέσεων του άρθρου 65 και των του άρθρου 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, δεδομένου ότι σε αμφότερες τις περιπτώσεις προβλέπονται διαφορετικές έννομες συνέπειες. Ως εκ τούτου, μόνο στην περίπτωση που υπάρχουν παραβάσεις του άρθρου 65 μπορεί η Επιτροπή να επιβάλει απευθείας πρόστιμα και να προβεί στην ακύρωση των συμφωνιών.

208. Εφόσον η συμφωνία δεν έχει δυσμενείς για τον ανταγωνισμό συνέπειες έναντι τρίτων, ενδέχεται μεν να αποτελεί προϊόν καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως από κάποιον συμβαλλόμενο, πλην όμως δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 65. Επομένως, αυτός ο λόγος πρέπει να απορριφθεί.

2. Επί της αποδείξεως της παραβάσεως του άρθρου 66, παράγραφος 7, της Συνθήκης ΕΚΑΧ

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

209. Η NALOO αντιτάσσει ότι η Επιτροπή απέρριψε την καταγγελία της λόγω ελλείψεως αποδεικτικών στοιχείων σχετικών με την ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 66, παράγραφος 7.

210. Η NALOO θεωρεί ότι τα προσκομισθέντα αποδεικτικά στοιχεία είναι επαρκή. Κατά την άποψή της, η Επιτροπή διαπίστωσε με την απόφασή της του 1991 την ύπαρξη δυσμενούς διακρίσεως ως προς το ύψος των τελών ("royalty discrimination") για το έτος 1989/90 και θα μπορούσε να συναγάγει συμπεράσματα σχετικά με τα προηγούμενα έτη. Από το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο απέρριψε με την απόφαση NALOO I τη συναγωγή συμπερασμάτων στηριζομένων σε εκ των προτέρων υπολογισμούς δεν πρέπει να συναχθεί ότι ο αναδρομικός υπολογισμός, ο οποίος στηρίζεται στις διαπιστώσεις της Επιτροπής, αποτελεί ανεπαρκές αποδεικτικό στοιχείο.

211. Η Επιτροπή κατέστησε σαφές στο πλαίσιο επανειλημμένων επαφών ότι δεν θα

60 — Απόφαση της 11ης Απριλίου 1989, 66/86, Ahmed Saeed Flugreisen κ.λπ. (Συλλογή τόμος 1989, σ. 803, σκέψη 37).

εξέταζε την καταγγελία επί της ουσίας, δεδομένου ότι δεν είχε την εξουσία να προβεί στην έρευνα παρελθουσών παραβάσεων. Δημούργησε την εντύπωση ότι η NALOO θα εξακολουθούσε να έχει τη δυνατότητα να προσκομίσει κι άλλα αποδεικτικά στοιχεία, στην περίπτωση που μετάβαλε τη νομική βάση της καταγγελίας της.

212. Η Επιτροπή αρνείται ότι προέβη με την απόφαση του 1991 σε διαπιστώσεις σχετικές με αντίστοιχη παράβαση και προσάπτει στη NALOO ότι εισήγαγε την καινοφανή και προκαλούσα σύγχυση έννοια της δυσμενούς διακρίσεως ως προς το ύψος των τελών. Κατά την Επιτροπή, ο αναδρομικός υπολογισμός είναι εξ ίσου ανεπαρκές μέσο για την απόδειξη υπέρμετρα υψηλών τελών όπως και η συναγωγή συμπερασμάτων που στηρίζονται σε προβλέψεις.

213. Η BC αναφέρεται στο βάρος αποδείξεως, το οποίο φέρει η NALOO ως καταγγέλλουσα. Η BC θεωρεί ότι η μέθοδος της συναγωγής συμπερασμάτων βάσει υποθετικών δεδομένων, στα οποία η NALOO στηρίζει την καταγγελία της, αποτελούν αλυσιτελές αποδεικτικό μέσο.

β) Εκτίμηση

214. Αφενός, θα πρέπει κατ' αρχάς αφενός να τονισθεί ότι ο καταγγέλλων φέρει το βάρος να προσκομίσει επαρκή αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την ύπαρξη παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού [61].

215. Αφετέρου, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η Επιτροπή διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως σχετικά με το αν είναι επαρκή τα προσκομιζόμενα από τον καταγγέλλοντα αποδεικτικά στοιχεία προκειμένου να προβεί σε έρευνα των καταγγελλομένων παραβάσεων. Κατά την εκτίμηση του κοινοτικού συμφέροντος για τη διενέργεια έρευνας η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως και, ειδικότερα, τα πραγματικά και νομικά στοιχεία τα οποία προσκομίζονται με την καταγγελία· συναφώς, ιδιαίτερη επιρροή ασκεί ο βαθμός πιθανολογήσεως της παραβάσεως, καθώς και οι δαπάνες που πρέπει να γίνουν προς απόδειξή της [62].

216. Ωστόσο, η διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής δεν είναι απεριόριστη. Ειδικότερα, η Επιτροπή υποχρεούται να αιτιολογεί εμπεριστατωμένα της απόρριψη της καταγγελίας [63].

217. Στην υπό κρίση υπόθεση η Επιτροπή απέρριψε την καταγγελία με την αιτιολογία ότι η NALOO συνήγαγε την παράβαση στηριζόμενη σε συμπεράσματα που άντλησε

61 — Οι αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 27ης Νοεμβρίου 1997, T-224/95, Tremblay κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. II-2215, σκέψη 63), και Automec κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 46, σκέψη 79).

62 — Βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου, Automec κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 46, σκέψη 86).

63 — Απόφαση SFEI κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 51, σκέψεις 89 επ.).

από τον κύκλο εργασιών της BC κατά το οικονομικό έτος 1989/90 και στην προβολή των συμπερασμάτων αυτών στα προηγούμενα οικονομικά έτη. Περαιτέρω, η Επιτροπή προβάλλει ότι το Πρωτοδικείο τόνισε με την απόφασή του επί της υποθέσεως NALOO I[64] ότι τα μέλη της NALOO και όχι η Επιτροπή υποχρεούνται να προσκομίσουν συγκεκριμένα στοιχεία σχετικά με το κόστος λειτουργίας τους. Επομένως, η Επιτροπή αιτιολόγησε σαφώς και επαρκώς την απόρριψη της καταγγελίας.

218. Ενόψει της σαφούς εκτιμήσεως του Πρωτοδικείου στην απόφαση NALOO I ότι η συναγωγή συμπερασμάτων βάσει εικασιών ή προβλέψεων, τα οποία επιπλέον δεν στηρίζονται στο κόστος λειτουργίας των μελών της NALOO, αλλά στο κόστος λειτουργίας της BC, η NALOO δεν μπορούσε να θεωρήσει υπεύθυνα ότι προσκόμισε στην Επιτροπή επαρκή αποδεικτικά στοιχεία. Το γεγονός ότι στην απόφαση NALOO I η συναγωγή συμπερασμάτων στηρίζεται σε προβλέψεις, ενώ η NALOO στην καταγγελία της του 1994 στηρίχθηκε στη συναγωγή συμπερασμάτων βάσει υποθέσεων με αφετηρία στοιχεία του παρελθόντος, δεν αποτελεί ουσιώδη διαφορά.

219. Δεδομένου ότι και αυτός ο λόγος είναι αβάσιμος, η προσφυγή, ως προς τα σημεία που έπρεπε να εξετασθούν εν προκειμένω, πρέπει να απορριφθεί.

64 — Απόφαση NALOO I (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 5, σκέψεις 260 επ.).

VII — Δικαστικά έξοδα

220. Κατά το άρθρο 122, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού διαδικασίας, όταν η αίτηση αναιρέσεως απορρίπτεται ως αβάσιμη ή όταν γίνεται δεκτή και το Δικαστήριο κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, αποφαίνεται και επί των εξόδων.

221. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 22, του κανονισμού διαδικασίας, το οποίο σύμφωνα με το άρθρο 118 εφαρμόζεται αναλογικά στην αναιρετική διαδικασία, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι οι αναιρεσείουσες στις υποθέσεις C-172/01 P και C-176/01 P ηττήθηκαν και δεδομένου ότι υπήρχε σχετικό αίτημα καταδίκης τους στα δικαστικά έξοδα, πρέπει να καταδικαστούν στα έξοδα της αναιρετικής διαδικασίας. Αντιθέτως, στην υπόθεση C-175/01 P η NALOO ηττήθηκε και επομένως πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

222. Η διάταξη περί δικαστικών εξόδων όσον αφορά την υπόθεση C-180/01 P καθώς και ως προς τα δικαστικά έξοδα της δίκης στον πρώτο βαθμό στηρίζεται στο άρθρο 69, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού διαδικασίας, σύμφωνα με το οποίο το Δικαστήριο μπορεί στην περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα, περιλαμβανομένων και των παρεμβαινόντων.

VIII — Πρόταση

224. Βάσει των ανωτέρω σκέψεων προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ως εξής:

1) Να αναιρέσει την απόφαση του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 7ης Φεβρουαρίου 2001 επί της υποθέσεως Τ-89/98

— καθό μέτρο απορρίπτει το αίτημα να εξετασθεί η δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ επί του καθορισμού των τελών για την εξαγωγή άνθρακα και

— καθό μέτρο η απόφαση αυτή του Πρωτοδικείου ακυρώνει το τμήμα της αποφάσεως IV/E-3/NALOO της Επιτροπής, της 27ης Απριλίου 1998, με το οποίο η Επιτροπή απέρριψε την καταγγελία που είχε υποβάλει η NALOO λόγω του ύψους των τελών για τη χορήγηση αδείας εξορύξεως άνθρακα τα οποία επιβλήθηκαν κατά τα οικονομικά έτη 1986/87 έως 1989/90.

2) Να απορρίψει τις αιτήσεις αναιρέσεως κατά τα λοιπά.

3) Να απορρίψει την προσφυγή,

— καθό μέτρο η NALOO υποστηρίζει ότι η Επιτροπή έπρεπε να εφαρμόσει το άρθρο 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ επί του καθορισμού των τελών κατά την εξαγωγή άνθρακα και

— καθό μέτρο η NALOO ζητεί την ακύρωση του τμήματος της αποφάσεως IV/E-3/NALOO της Επιτροπής, της 27ης Απριλίου 1998, με το οποίο η Επιτροπή απέρριψε την προσφυγή που είχε υποβάλει η NALOO λόγω του ύψους των τελών για τη χορήγηση αδείας εξορύξεως άνθρακα τα οποία επιβλήθηκαν κατά τα οικονομικά έτη 1986/87 έως 1989/90.

4) Στην υπόθεση C-172/01 P, η International Power plc φέρει τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε στο πλαίσιο της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας καθώς και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Επιτροπή και η NALOO στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας.

5) Στην υπόθεση C-175/01 P, η NALOO φέρει τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε στο πλαίσιο της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας καθώς και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η British Coal Corporation και η Επιτροπή στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας.

6) Στην υπόθεση C-176/01 P, η PowerGen (UK) plc φέρει τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε στο πλαίσιο της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας καθώς και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Επιτροπή και η NALOO στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας.

7) Στην υπόθεση C-180/01 P, όλοι οι διάδικοι φέρουν τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας.

8) Η Επιτροπή και η NALOO φέρουν εκάστη τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας. Η International Power plc, η PowerGen (UK) plc και η British Coal Corporation φέρουν εκάστη τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν ως παρεμβαίνουσες στην ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία.